

YAHYA KEMAL ORTAOKULU
DUVAR GAZETESİ

2023

18 MART 2023

18 MART ÇANAKKALE ZAFERİ

18 MART ÇANAKKALE ŞEHİTLERİNİ ANARKEN

Çanakkale Savaşları 20. yüzyılın en büyük savaşlarından biridir. 1. Dünya Savaşı'nı galip bitirmek isteyen İtilaf Devletleri gemilerle Çanakkale Boğazı'nı geçip İstanbul'u almak istiyorlardı. Osmanlı Ordusu, İngiliz ve Fransız donanmalarına karşı Çanakkale Boğazı'nda aylar süren bir dizi deniz ve kara savaşı yapmışlardır. Bu savaş sürecinde yaklaşık 250.000 askerimiz şehit düşmüştür.

Çanakkale Savaşları'nın her anı destansı mücadelelere sahne olmuştur. Çanakkale Boğazı'nı gemilerle geçemeyeceklerini anlayan düşmanlar, topraklarımıza karadan girmeyi denediler. İngiliz, Fransız, Avustralya, Yeni Zelanda ve diğer bazı sömürge ülkelere ait askerler, 25 Nisan 1915 günü karadan çıkarma yapmaya başladılar. Kara savaşları, 9 Ocak 1916 tarihinde son düşman birlikleri de geri çekilene kadar devam etmiştir. 6-7 Ağustos 1915 gecesi Anafartalar'a yapılan çıkarma harekâtını, Mustafa Kemal komutasındaki birliğimiz durdurmuştur. 25 Nisan 1915 ve 9 Ocak 1916 tarihleri arasında yaklaşık sekiz ay boyunca şiddetli kara savaşları olmuştur.

Bu savaşlar yalnız bizim tarihimizin değil, yakın dünya tarihinin de en önemli savaşlarından biridir. Bu savaşlarla Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın da fitili ateşlenmiştir. Çanakkale'ye mağrur gelip, mağlup dönen İngiliz Başkumandanı General Hamilton İngiltere Harbiye Başkanlığı'na şu telgraf çekmek zorunda kalmıştı, "Niçin geriye çekildiğimizi soruyorsunuz, bütün gerçekliği tüm açıklığı ile size bildirmek isterim: Çok cesur muharebe eden, en iyi sevk ve idare edilen asil Türk Ordusu'nun ve Albay Mustafa Kemal gibi dahi bir komutanın karşısında bulunuyoruz. Bunu hiçbir zaman unutmayalım! Katiyetle söylüyorum ki Çanakkale geçilmez!"

21.yüzyılın ilk çeyreğinde Çanakkale Şehitleri'ni anarken bastığımız yerlerin sadece bir toprak parçası olmadığını, tarihten aldığımız bilinçle bir kez daha anlıyoruz.

Bugünlere erişmemizi sağlayan şehitlerimize sevgi, saygı ve minnetlerimizi sunuyoruz. Şahadetleri önünde saygıyla eğiliyoruz.

ÇANAKKALE SAVAŞINDA NELER KAYBETTİK?

❖ Çanakkale’de gözbebeklerimizi kaybettik!

Moral bakımından toplumumuz üzerinde yapıcı bir etki bırakmış olmasına rağmen insan kaynakları bakımından Çanakkale’de maruz kaldığımız aydın kıyımı, Türkiye’nin hâlâ kurtulamadığı darboğazın en büyük etkenlerden biridir.

Kıyım diyorum çünkü iyi yetişmiş bir neslin bir yıl içinde toprağa verildiği bu savaş, Türkiye’nin kaderindeki bir kırılma noktasıdır. Esas olarak verdiğimiz kayıpların hatırı sayılır bir kısmı Sultan II. Abdülhamit döneminde bin bir emekle yetiştirilen geleceğin aydınlarından oluşuyordu.

Şöyle bir rivayet vardır. I. Dünya Savaşı’nın çıktığını o zaman Beylerbeyi Sarayı’nda sürgün hayatı yaşayan Abdülhamit’e haber vermişler. Abdülhamit’in ilk sözü şu olmuş: “Eyvah! Gözbebeklerim gitti!” Çünkü Abdülhamit’in arzusu, ülkeye savaşırsız bir dönem yaşatarak nefes aldirmek ve gelecekteki insan kaynağının gümrah çeşmesini açık tutmaktır.

Çünkü savaşlar devam ettiği sürece baba ile oğlun, dede ile torunun buluşması gerçekleşmeyecek, sağlıklı bir toplum işleyişi en başta demografik sebeplerle mümkün olamayacaktı. İlk defa onun 30 yıllık savaşırsız iktidar döneminde ki (1897 Yunan harbi hariç), nesiller arasındaki o beşeri zinciri tekrar kurulabildi. Mesela fazla dikkat edilmez; ama Abdülhamit döneminde hatırı sayılır bir nüfus artış hızına ulaşılmıştır. İşte artan nüfusun o devre göre hatırı sayılır bir kısmı yeni açılan okullarda eğitilerek modern bir devletin

ihtiyacı olan kaliteli, yetişmiş insan gücü oluşturulmuştur.

Bir 1877 Meclisi’ndeki Müslüman milletvekilleriyle gayrimüslimlerin eğitim durumlarına, mesleki formasyonları arasındaki farka bakın, bir de 1908 Meclisi’ndeki duruma. Birincisinde gayrimüslimler ile Müslüman milletvekilleri arasında tahsil uçurumu varken ikincisinde bu fark kapanmıştır. 1908’e gelindiğinde modern eğitim sisteminden geçmiş, teritoryal bir vatan kavramı edinmiş, ülkenin sorumluluğunu üstlenecek kadrolar yetişmiştir artık.

Türk kuvvetlerinin Çanakkale Savaşları’nda 57 bini şehit, 100 bini yaralı, 10 bini kayıp, 21 bini hastalıkta vefat ve 64 bini ise hasta olmak üzere toplam 252 bin zayıyatı vardır.

Bu kayıpların - kesin olmayan tahmini rakamlara göre - 100.000’den fazla öğretmen, Mülkiyeli, Tıbbiyeli ve Türk ocaklarında yetişmiş okur-yazar yitirildi.

CEPHEDEN MEKTUPLAR

Mustafa Kemal (Cepheden son Mektup)

Mustafa Kemal, 2 Temmuz 1915 yılında Ariburnu'ndan Madam Corinne'ye yazdığı mektupta şöyle der:

Aziz Madam,

Karargâhımın kâtiplerinden Hulki Efendi'nin İstanbul'a seyahatinden faydalanarak size bu mektubu yazıyorum. Birkaç gün evvel içinde latife sözleri bulacağınız bir kartpostal yollamıştım. Burada hayat, o kadar sakin değil. Gece gündüz hergün çeşitli toplardan atılan şarapneller ve diğer mermiler başlarımızın üstünde patlamaktan hâli kalmıyor. Kurşunlar vızıldıyor ve bomba gürültüleri toplarinkine karışıyor. Gerçekten bir cehennem hayatı yaşıyoruz. Çok şükür, askerlerim pek cesur ve düşmandan daha mukavemetlidirler. Bundan başka hususi inançları, çok defa ölüme sevk eden emirlerimi yerine getirmelerini çok kolaylaştırıyor. Filhakika onlara göre iki semâvî netice mümkün; Ya gazi veya şehit olmak! Bu sonucusu nedir bilir misiniz? Dosdoğru cennete gitmek. Orada Allah'ın en güzel nimetleri onları karşılayacak ve ebediyen onların arzusuna tabi olacaklar. Yüce saadet. Sizin mantıki nasihatlerinizi bekleyen şimdiki hadiseler yüzünden kazandığım sert karakteri yumuşatacak romanları etüt etmeye ve böylece ümit ederim ki hayatın bu hoş ve iyi taraflarını hissedecek hâle gelmeye karar verdim. (...)

*Adres: Miralay Mustafa Kemal, 19. Fırka Kumandanı, Maydos
Yahut: Miralay Mustafa Kemal, Ariburnu Maydos. Bu daha emin.*

Hasan Etem'in Validesine Son Mektubu

Valideciğim,

Dört asker doğurmakla müftehir şanlı Türk annesi, Nasihat-âmiz mektubunu Divrin Ovası (Niğde) gibi, güzel, yeşillik bir ovacığın ortasından geçen derenin kenarındaki armut ağacının sâyesinde otururken aldım. Tabiatın yeşillikleri içinde mest olmuş ruhumu bir kat daha takviye etti.

Okudum, okudukça büyük dersler aldım. Tekrar okudum. Şöyle güzel ve mukaddes bir vazifenin içinde bulunduğumdan sevindim. Gözlerimi açtım, uzaklara doğru baktım. Yeşil yeşil ekinlerin rüzgâra mukavemet edemeyerek eğilmesi, bana, annemden gelen mektubu selamlıyor gibi geldi. Hepsi benden tarafa doğru eğilip kalkıyordu ve beni, annenden mektup geldi diyerek tebrik ediyorlardı. Gözlerimi biraz sağa çevirdim güzel bir yamacın eteklerindeki muhteşem çam ağaçları kendilerine mahsus bir seda ile beni tebşir ediyorlardı. Nazarlarımı sola çevirdim çağıl çağıl akan dere, bana validemden gelen mektuptan dolayı gülüyor, oynuyor, köpürüyordu...

Başımı kaldırdım, gölgesinde istirahat ettiğim ağacın yapraklarına baktım. Hepsi benim sevincime iştirak ettiğini, yaptıkları rakslarla anlatmak istiyordu. Diğer bir dalına baktım, güzel bir bülbül, tatlı sedasıyla beni tebşir ediyor ve hissiyatıma iştirak ettiğini ince gagalarını açarak göstermek istiyordu.

İşte bu geçen dakikalar anında, hizmet eri:

-Efendim, çayınız, buyurunuz, içiniz, dedi.

-Pekâlâ dedim, aldım baktım, sütlü çay...

-Mustafa bu sütü nereden aldın? dedim.

-Efendim, şu derenin kenarında yayıla yayıla giden sürü yok mu?

-Evet, dedim. Evet, ne kadar güzel.

-İşte onun çobanından 10 paraya aldım.

Valideciğim, on paraya yüz dirhem süt, su katılmamış. Koyundan şimdi sağılmış, aldım ve içtim. Fakat yukarıdaki bülbül bağıyordu : “Validen kaderine küssün, ne yapalım. O da erkek olsaydı, bu çiçeklerden koklayacak, bu süttten içecek, bu ekinlerin secdelerini görecekt ve derenin aheste akışını tetkik edecek ve çıkardığı sesleri duyacak idi.” Şevket merak etmesin o görür, belki de daha güzellerini görür. Fakat valideciğim, sen yine müteessir olma. Ben seni, evet seni mutlaka buralara getireceğim. Ve şu tabii manzarayı göstereceğim. Şevket, Hilmi (kardeşleri) de senin sayende görecekler.

O güzel çayırın koyu yeşil bir tarafında, çamaşır yıkayan askerler saf saf dizilmişler. Gayet güzel sesli biri ezan okuyordu. Ey Allah'ım, bu ovada onun sesi ne kadar güzeldi. Bülbül bile sustu, ekinler bile hareketten kesildi, dere bile sesini çıkarmıyordu. Ezan bitti. O dereden ben de bir abdest aldım. Cemaat ile namazı kıldık... O güzel yeşil çayırın üzerine diz çöktüm. Bütün dünyanın dağdağa ve debdebelerini unuttum. Ellerimi kaldırdım, gözümü yukarı diktim, ağzımı açtım ve dedim:

-Ey Türklerin Ulu Allah'ı, Ey şu öten kuşun, şu gezen ve meleyen koyunun, şu secde eden yeşil ekin ve otların şu heybetli dağların Hâlikı. Sen bütün bunları Türklere verdin. Yine Türklere bırak. Çünkü böyle güzel yerler, Sen'i takdis eden ve Sen'i ulu tanıyan Türklere mahsustur.

Ey benim Rabbim!

Şu kahraman askerlerin bütün dilekleri; ism-i celâlini İngilizlere ve Fransızlara tanıtmaktır. Sen bu şerefli dileği ihsan eyle ve huzurunda titreyerek, böyle güzel ve sakin bir yerde sana dua eden biz askerlerin süngülerini keskin, düşmanlarını zaten kahrettin ya, bütün bütün mahfeyle.” diyerek dua ettim ve kalktım. Artık benim kadar mes'ut, benim kadar mesrur bir kimse tasavvur edilemezdi.

Oğlun Hasan Etem

Mektubu yazan, ihtiyat zabıt (yedek subay) namzedi Hasan Etem, İstanbul Hukuk Fakültesi son sınıfına devam ederken aynı zamanda Beyazıt Numune Mektebi'nde öğretmendi. Düşmanın Çanakkale'ye dayandığını işittiğinde gözünü kırpmadan binlerce akranı gibi cepheye koştu. Gönüllü yazıldı.

Bu onun son mektubuydu. Bu mektubu yazdıktan iki gün sonra Maydos (Eceabat)'da şehit oldu...

Kınalı Kuzu

Yozgat'ın Sorgun kazasının Karayakup köyünden cepheye gelen Murat, bölükteki tıbbiye öğrencilerinden Şükrü'ye bir mektup yazdırır:

“Anacığım kardeşlerimi askere gönderirken başına kına koyma!... Zabit efendi bana sordu cevap veremedim. Kardeşlerim de cevap veremeyip mahcup olmasınlar.”

Bir müddet sonra Murat'ın anasından cevabi mektup yetişir:

“Ey oğlum, gözümün nuru Murat'ım! Zabit efendiye selam söyle... Biz kurbanlık koçları kınalar öyle kurban ederiz. Sen dört kardeşin arasında kurbandsın. Sen İsmail'sin(as). Sen orada şehit olacaksın inşallah. Kurbanlık koçlar nasıl kınalanırsa, ben de onun için senin saçını kınalayıp gönderdim.”

Mektup Çanakkale'de Murat'a ulaştığında, Murat'ın kınalı başı çoktan Allah'ına kurban gitmiştir bile...

Üsteğmen Zâhid'in Vasiyeti

“Bu günlerde her zamankinden daha önemli muharebelere gireceğiz. Bilirsin, her muharebeye giren ölmez. Fakat eğer ben ölürsem sakın gam yeme... Beni ve seni yaratan Allah bizi nasıl dünyada birbirimize nasip etti ise benden şehitlik rütbesini esirgemediği takdirde, elbette, ruhlarımızı da birbirine kavuşturur. Vatan yolunda şehit olursam bana ne mutlu! Ancak, sana bir vasiyetim var:

Birincisi benim için kat'iyen ağlama!...

İkincisi, eşyamın listesi ilişikte. Bunları sat, ele geçecek paradan “mihr-i muaccel ” ve “mihr-i müeccel ”ini al, üst tarafı ile bana bir mevlit okut. Eğer bunlar sana borcumu ödemezse hakkını helal et ve ilk gece aramızda geçen sözü unutma...” Ayrıca mektubun içinden kırmızı kordelaya bağlı bir de saç demeti çıkar. Saçın tazeliği bunun mini mini bir yavrunun başından kesilmiş olduğunu göstermektedir. İşte o zaman herkes Zâhid'in evli olduğunu ve Nadide isminde de bir yavrusunun varlığını öğrenir. Çünkü Zahid Üsteğmen cepheye gelirken arkasında evlat ü iyal düşüncesini de bırakmıştır ve savaş boyunca ne izin isteyerek evine gitmeyi düşünmüş ne de o konuda iki çift laf etmiştir.

Zahid, 9 Ocak 1916'da şehit olur.

Gümüşhane'nin Şiran ilçesinden Üsteğmen Zâhid, Aziziye ilçesinin Kılıç Mehmet Bey köyünden Ahmet Efendi'nin kızı, eşi Hanife Hanım'a yazdığı ve vasiyetini bildirdiği mektubunu şu cümle ile bitirir:

“Bu vasiyetimi aldığınız zaman yüksek sesle ağlamanıza razı değilim!”

Kolağası (Ön Yüzbaşı) Bölük Komutanı – Mehmet TEVFİK- 1881 İstanbul

Sebebi hayatım, feyz-ü refikim, Sevgili babacığım, Valideciğim,

Arıburnu'nda ilk girdiğim müthiş muharebede sağ yanımdan ve pantolonumdan kurşun geçti, hamdolsun kurtuldum. Fakat bundan sonra gireceğim muharebelerden kurtulacağımdan ümidim olmadığından bir hatıra olmak üzere şu yazılarımı yazıyorum.

Hamd ü senalar olsun Cenab-ı Hakka beni bu rütbeye kadar isal etti. Yine mukadderat-ı ilahiye olarak beni asker yaptı. Siz de ebeveynim olmak dolayısıyla beni vatan ve millete hizmet etmek için ne suretle yetiştirmek mümkün ise öylece yetiştirdiniz. Sebeb-i Feyz-ü refikim ve hayatım oldunuz. Cenab-ı Hakk'a ve sizlere çok teşekkürler ederim.

Şimdiye kadar milletin bana verdiği parayı hak etmek zamanıdır. Vazife-i mukaddese-i vataniyeyi ifaya cehdediyorum. Rütbe-i şehadete suud edersem Cenab-ı Hakk'ın en sevimli kulu olduğuma kanaat edeceğim. Asker olduğum için bu her zaman bana pek yakındır, sevgili babacığım ve valideciğim. Göz bebeğim olan zevcem Münevver ve oğlum Nezihciğimi evvele Cenab-ı Hakk'ın saniyen sizin himayenize tevdi ediyorum. Onlar hakkında ne mümkün ise lütfen yapınız.

Oğlumun talim ve terbiyesine siz de refikamla birlikte lütfen sayediniz. Servetimizin olmadığı malumdur. Mümkün olandan fazla bir şeyi isteyemem, istesem de pek beyhudedir. Refikama hitaben yazdığım matuf mektubu lütfen kendi eline veriniz. Fakat çok müteessir olacaktır, o teessürü izale edecek vechile veriniz. Ağlayacak üzülecek tabi teselli ediniz. Mukadderat-ı ilahiye böyleymiş. Malumat ve düyunatın hakkında refikam mektubunda laf ettiğim deftere ehemmiyet veriniz. Münevver'in hafızasında ve yahut kendi defterinde mukayyet düyunat da doğrudur. Münevver'e yazdığım mektubum daha mufassaldır. Kendisinden sorunuz.

Sevgili baba ve valideciğim,

Belki bilmeyerek size karşı birçok kusurlarda bulunmuşumdur. Beni affediniz, hakkınızı helal ediniz, ruhumu şadediniz, işlerimizi tavsiyesinde refikama muavenet ediniz ve muin olunuz.

Sevgili Hemşirem Lütfiyeciiğim,

Bilirsiniz ki sizi çok severdim. Sizin için vesayemin yettiği nisbette ne yapmak lazımsa yapmak isterdim. Belki size karşı da kusur etmişimdir, beni affet, mukadderat-ı ilahiye böyle imiş hakkını helal et ruhumu şadet, yengeniz Münevver Hanımla oğlum Nezih'e sen de yardım et, sizi de Cenab-ı Hakk'ın lütuf ve himayesine tevdi ediyorum.

Ey akraba ve ehibba ve evda, cümnenize elveda, cümneniz hakkınızı helal ediniz. Benim tarafımdan cümnenize hakkım helal olsun. Elveda, elveda... Cümnenizi Cenab-ı Hakk'a tevdi ve emanet ediyorum..

Ebediyen Allah'a ısmarladım.

Sevgili Babacığım ve Valideciğim....

Oğlunuz Mehmet Tevfik

"Mehmet Tevfik, 2 Haziran 1915 günü yaralanmış ve Çanakkale Askeri Hastanesi'nde şehitlik rütbesine ulaşmıştır."

ÇANAKKALE DENİZ SAVAŞI (19 ŞUBAT 1915 – 18 MART 1915)

HAREKÂT ÖNCESİ BOĞAZ'IN DURUMU:

2 Ağustos 1914'te Almanya ile bir askeri antlaşma imzalanır. Bu antlaşmadan sonra 4 Ağustos'ta boğazın kısmen mayınla kapatılmasına karar verilir ve 22 mayınlık hattın döşenmesi Çanakkale Boğazı'ndaki ilk çalışmadır. Yine 4 Ağustos'ta Boğaz yabancı gemilere tamamen kapatılmıştır.

Daha önceden İngiltere, bedeli 11 milyon altın olan ve parası önceden peşin ödenen "Sultan Osman" ve "Reşadiye" isimli iki savaş gemisine el koyduğunu bildirmiştir. Buna karşı oluşan kamuoyu tepkisini

Almanya iyi değerlendirmiş, Akdeniz'de bulunan "Goben ve Breslau" adlı iki gemiyi hibe

edeceğini söylemiştir. Bu gemiler Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın talimatıyla 10 Ağustos 1914'te Çanakkale Boğazı'ndan girerek Nara Burnu'nda demirlerler. 4 gün sonra Osmanlı Devleti gemileri satın aldığını bildirir. Gemilerin isimleri "Yavuz" ve "Midilli" olarak değiştirilir. Bu gemilerin liderliğinde Karadeniz'e açılan Osmanlı Donanması 29 Ekim 1914'te Rusya kıyılarını bombalamış ve böylelikle Osmanlı savaşa girmiştir. Bu bombardımana karşılık olarak İngiliz ve Fransız gemilerinden oluşan İtilaf Donanması 3 Kasım 1914'te Kumkale ve Seddülbahir Kaleleri'ni bombalamıştır. Bu tarih oldukça önemli bir tarihtir. Zira Çanakkale Boğazı'nın ilk bombalandığı tarihtir.

İLK BOMBARDIMAN (3 KASIM 1914):

Ağustos 1914 başlarında, merkezi Çanakkale'de bulunan 2. Topçu Tugayı'na bağlı 5.

Ağır Topçu Alayı Boğaz'ın giriş kısmına konuşlandırılmıştır. Bu alaya bağlı 2. Topçu Taburu

Anadolu yakasına, 1. Topçu Taburu Seddülbahir Bölgesi'ne yerleştirilmiştir. Seddülbahir Kalesi içine

1. Topçu Taburu'na bağlı 2, 3 ve 4. Topçu Bataryaları bulunmaktaydı. Osmanlı Donanması'nın Rusya'nın

Karadeniz kıyılarını bombalanmasına cevap olarak 8

İngiliz ve Fransız kruvazörü Boğaz'ın giriş kısmını

bombalamıştır. Bu gemilerden birinin 15 km

uzaklıktan attığı bir mermi Seddülbahir Kalesi

içinde bulunan cephaneliğin 3 m kalınlığındaki

toprak örtüsünü ve tavanını delerek cephanelikte bulunan 11 ton barut ve 360 adet ağır top

mermisinin patlamasına neden olmuştur. Patlama sonucu 5 subay, 81 er şehit olmuş, 23 er de

yaralanmıştır. Bu şehitlerimiz Çanakkale Savaşları'nda verilen ilk şehitlerdir. Bu

şehitlerimizden geriye kalan ceset parçaları bombardımandan sonra Seddülbahir Köyü

içerisinden toplanmış ve Kale'nin giriş kapısının yanına gömülmüştür. Günümüzde bu

mezarlığın olduğu yerde "İlk Şehitler Anıtı" bulunmaktadır.

BOĞAZIN SAVUNMA DURUMU:

3 Kasım bombardımanı öncesinde 5 Ağustos 1914'te Başkomutanlığın verdiği emirle Çanakkale Müstahkem Mevkii Komutanlığı kurulmuş ve komutan olarak Albay Cevat Bey atanmıştır. Mayın Grubu bu komutanlığa bağlıydı. Boğaz savunması ile ilgili çalışmalar 4 Şubat 1915'e kadar sürmüştür.

Boğaz Savunması İçin Oluşturulan Top Grupları Şu Şekildedir:

- 1. Medhal (Giriş) Grubu:** Anadolu'da Orhaniye ve Kumkale, Avrupa Yakası'nda Seddülbahir ve Ertuğrul Tabyaları
- 2. Ara Bölge:** Merkez Tabyalar ile Kepez arasında.
 - a- Obüs bölgesi (İntepe-Tenger Dere-Domuzdere)
 - b- Set bataryaları (Soğanlıdere-Kepez)
- 3. Merkez Savunma Grubu:** Kilitbahir ve Çimenlik Kalesi etrafında.
- 4. Son Savunma Grubu:** Nara Bölgesi'nde; ayrıca Giriş ve Merkez Grubu arasında kalan alanda obüs ve seygar toplar ile bataryalar oluşturulmuş, bu bataryalara ilave olarak çeşitli yerlere gemilerden sökülen toplar yerleştirilmiştir.

Boğazın her iki kıyısına yerleştirilen bu topların yanı sıra boğaza mayın döşenmesi kararlaştırıldı. Ne gariptir ki boğaza ne şekilde mayın dökülerek kapatılacağını tespit eden planlar daha önceden İngiliz Deniz Heyeti'ne mensup Halifax isiminde bir İngiliz subayı tarafından hazırlanmıştır. Bu plana göre ilk hat Havuzlar-Kepez, son hat Çimenlik-Değirmen Burnu arasında olmak üzere toplam 10 hat mayın döşenmiş, 7 Mart gecesi Nusret Mayın Gemisi'nin Erenköy Koyu'na kıyıya paralel döşediği 26 parça mayınla bu hat 11 olarak düzenlenmiştir. Muhtelif zamanlarda ilave olarak döşenen mayınlarla 18 Mart'taki deniz savaşına kadar toplam 403 mayın kullanılmıştır. Bu mayın hatlarının yanı sıra düşman denizaltılarına karşı Nara'da bir ağ maniası tesis edilmiştir. Buna rağmen düşman denizaltıları bazen altından bazen de ağı yırtmak suretiyle geçip Marmara Denizi'nde çok sayıda gemimize zarar vermişlerdir.

18 MART DENİZ SAVAŞI

19 Şubat'ta başlayan bombardımanlarda İtilaf Donanması'nın başında Amiral Carden bulunmaktaydı. Carden, yapılan bu bombardımanların Boğaz'daki tabyalara zarar vermediğini, boşuna cephanelik harcamakta öteye gitmediğini üst makamlara iletmiştir. Fakat üst makamları ikna edemeyen Carden geçirdiği bir sinir krizi sonucu görevden alınarak yerine Amiral de'Robeck Birleşik Filo Komutanlığı'na getirilmiştir. Amiral de'Robeck komutasındaki Birleşik Filo, destek ve lojistik gemileriyle birlikte toplam 103 parça gemiden oluşmaktaydı. Bu filonun amacı; Merkez tahkimatları ve seygar bataryaları susturmak ve sonrasında mayın gemileri ile Boğaz'daki mayınları temizleyerek İstanbul yolunu açmaktır.

Dünya'nın En Büyük Savaş Gemilerinden "Invincible" Cernobil'den Yıkılır

Birleşik Filo:

1. Filo (İngiliz): Queen Elizabeth, Agamemnon, Lord Nelson, Inflexible, Triumph.
2. Filo (İngiliz): Albion, Irresistable, Vengeance, Swiftsure, Majestic, Prince George, Ocean, Cornwallis.
3. Filo (Fransız): Bouvet, Gaulois, Souffren, Charlemagne, Canopus.

1. Filo, saat 10.30'da Boğaz'a girer. Bu filo Merkez Tabyaları'nı bombalar. Kumkale gerisindeki Türk obüsleri karşı atışa başlamıştır. 1. Filo gemilerinden Agamemnon ve Inflexible isabet alırlar. 12 isabet alan Agamemnon uzaklaşır. Inflexible ise aldığı hasarla rağmen muharebeye devam eder.

Fransız Filosu, Türk Bataryaları'na karşı yakın mesafeden yaptığı bombardımanda etkili olur. Türk topçusu da atış menzilineki gemilere oldukça zarar verir. Bunlardan Gaulois büyük bir yara alır. 3. Filo geri çekilirken saat 14:00'da Bouvet, Nusret'in döktüğü mayınlardan birine çarpar ve büyük bir patlama olur. 3 dakika içinde 603 personeliyle sulara gömülür. Kalan 30 personeli yetişen küçük gemilerce denizden toplanır.

Saat 15.14'te Irresistable'ın yanında bir patlama olur ve gemi yan yatmaya başlar. Bölgeyi terk etmeye başlayan gemi 16.15'te mayına çarpar. Ocean kurtarmaya gitse de başarılı olamaz. Çünkü Merkez Tabyalar ve seyyar bataryalar tarafından çapraz atışa tutulmuştur. Irresistable'nin personeli saat 17.50'de gemiyi terk eder. Terk edilmiş gemi 19.30'da Karanlık Liman'da topçu bataryalarımız tarafından batırılmıştır.

Saat 16.05'te Inflexible baş kısmından mayına çarpar. Gemi yan yatar ve baş tarafı suya gömülür. Harekât alanından uzaklaşan gemi Bozcaada'ya ulaşmayı başarır.

Saat 17.50'de Irresistable'dan uzaklaşan Ocean, Mecidiye Tabyası'ndan Seyit Onbaşı'nın attığı mermiyle dümen aksamından yara alır. Dümeni tahrip olan gemi kontrolden çıkarak Nusret'in döşediği mayınlardan birine çarpar. Akıntıyla Morto Koyu hizasına kadar sürüklenen Ocean burada batar.

Saat 18.00'da Amiral de'Robeck gerçekçi bir kararla tüm gemilere geri çekilme emrini verir.

Boğazı donanmayla zorlayıp geçme düşüncesi büyük bir yenilgiyle son bulmuştur. İtilaf Donanması büyük kayıp vererek savaş gücünün 1/3'ünü kaybetmiştir. Böylece İngiliz Deniz Bakanı Winston Churchill ve Akdeniz Sefer Kuvvetleri Komutanı Sir Ian Hamilton da kara harekâtı olmaksızın boğazın denizden geçilemeyeceğine ikna olmuşlardır.

Deniz Harekâtı sonucunda İtilaf Donanması'nda Irresistable, Ocean, Bouvet zırhlıları batmış; Inflexible, Agamemnon, Goulois, Souffren ağır yara alarak saf dışı kalmıştır. Batan gemilerle 44 top kaybedilmiş, 800 denizci ölmüştür. Bu harekât esnasında Türkler 79 şehit ve yaralı, Almanlar 18 ölü ve yaralı vermiştir.

Bu ağır yenilgiden sonra İtilaf Kuvvetleri 25 Nisan'daki Kara Savaşları'na kadar yaralarını sarmaya ve Kara Savaşları için hazırlıklara başlamışlardır.

ÇANAKKALE SAVAŞI

Çanakkale Savaşı, I. Dünya Savaşı sırasında 1915-1916 yılları arasında Gelibolu Yarımadası'nda Osmanlı İmparatorluğu ile İtilaf Devletleri arasında yapılan deniz ve kara muharebeleridir. İtilaf Devletleri; Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti konumundaki İstanbul'u alarak İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın kontrolünü ele geçirmek, Rusya'yla güvenli bir tarımsal ve askeri ticaret yolu açmak, Alman müttefiklerinden birini savaş dışı bırakarak İttifak Devletlerini zayıflatmak amaçları ile ilk hedef olarak Çanakkale Boğazı'na girmişlerdir. Ancak saldırıları başarısız olmuş ve geri çekilmek zorunda kalmışlardır. Savaş sonucundan iki taraf da çok ağır kayıplar vermiştir. Osmanlı İmparatorluğu, Almanya'nın Rusya'ya savaş ilan ettiği 1 Ağustos 1914'ün hemen ertesi günü, Almanya ile bir ittifak antlaşması imzalamıştır. Bu antlaşma, İmparatorluk'un eninde sonunda Almanya'nın ana gücü oluşturduğu İttifak Devletleri safında fiilen savaşa gireceği anlamına gelmektedir. Enver Paşa, fiilen savaşa girmeyi, seferberliğin tamamlanmamış olması ve Çanakkale Boğazı savunmasının tamamlanmaması gibi gerekçelerle ertelemeye çalışmıştır. Ancak Almanya, bir an önce savaşa fiilen girilmesi için baskılarını sürdürmüştür. Bu baskılar, Akdeniz'de İngiliz donanması önünden çekilen Goeben ve Breslau savaş gemilerinin İstanbul'a gelmesiyle bir oldu bittiye getirilmişti. Daha sonra Osmanlı Donanması'na bağlı bir grup gemiyle Karadeniz'e açılan bu gemiler 27 Ekim 1914 tarihinde Rus limanlarını bombalayınca Rusya, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etmiştir.

Birleşik Krallık Donanma Bakanı Winston Churchill, 1914 yılı Eylül ayında Çanakkale Boğazı'nın donanmayla geçilerek İstanbul'un işgalini öngören bir planı Başbakan Herbert Asquith'e vermiştir. Plan, çeşitli evrelerden geçerek uygulamaya kondu ve Birleşik Krallık ve Fransa gemilerinden oluşan bir donanmanın Boğaz'a geniş çaplı ilk saldırıları 1915 Şubat ayında başlatıldı. En güçlü saldırı ise 18 Mart 1915 günü uygulamaya konuldu. Ancak Birleşik Donanma ağır kayıplara uğradı ve deniz harekâtından vazgeçilmek zorunda kalındı.

Deniz harekâtıyla İstanbul'a ulaşamayacağı anlaşılınca bir kara harekâtıyla Çanakkale Boğazı'ndaki Osmanlı sahil topçu bataryalarını ele geçirmek planı gündeme getirilmiştir. Bu plan çerçevesinde hazırlanan İngiliz ve Fransız kuvvetleri 25 Nisan 1915 şafağında Gelibolu Yarımadası'nın güneyinde beş noktada karaya çıkarılmıştır. İngiliz ve Fransız çıkarma kuvvetleri her ne kadar Seddülbahir ve Arıburnu sahillerinde köprübaşları oluşturmayı başardılarsa da Osmanlı kuvvetlerinin kararlı savunmaları ve zaman zaman giriştikleri karşı taarruzlar sonucunda Gelibolu Yarımadası'nı işgalde başarılı olamadılar. Bunun üzerine sahildeki kuvvetler takviye edilmek için Arıburnu'nun kuzeyinde Suvla Koyu'na 6 Ağustos 1915 tarihinde yeni kuvvetlerle bir üçüncü çıkarma yapılmıştır. Ancak 9 Ağustos'ta Kurmay Albay Mustafa Kemal'in Birinci Anafartalar Muharebesi olarak bilinen karşı taarruzunda İngiliz Komutanlığı ihtiyat tümenini ateş hattına sürerek sahilde tutunmayı ancak başarabilmiştir. Mustafa Kemal ertesi gün Kocaçimentepe –Conk Bayırı– hattında yeni bir karşı taarruz gerçekleştirmişti, bu hattaki Anzak birliklerini de geri atmıştır. İngiliz ve Anzak kuvvetlerinin İkinci Anafartalar Muharebesi olarak bilinen genel taarruzları ise Osmanlı savunmasını aşamamıştır. Tüm bu gelişmelerin sonrasında İngiliz, Anzak ve Fransız kuvvetleri Gelibolu Yarımadası'nı 1915 yılı Aralık ayı içinde tahliye etmiştir.

ÇANAKKALE KARA SAVAŞLARI (25 NİSAN 1915 - 9 OCAK 1916)

Çanakkale Savaşları'nda Deniz Harekâtı'nın başarısızlığı; umutları Kara Harekâtı'na çevirmişti. Daha 1 Mart'ta Yunanistan, Gelibolu yarımadasını işgal etmek, mümkün olduğu takdirde İstanbul üzerine yürümek üzere İngiltere'ye üç tümenlik bir kuvvet önermişti. İngiliz ve Fransızlara kalsa öneri kabul edilebilirdi. Ancak Rus Çarı, İngiliz Büyükelçisi'ne, hiçbir şart altında Yunan askerinin İstanbul'a girmesine izin vermeyeceğini bildirerek bu tasarıyı önledi.

Londra'da ise, harekâtı donanma yalnız mı yapsın, yoksa kara ordusu ile birlikte mi hareket etsin tartışması yapılmakta idi. Bir kara ordusuna ihtiyaç olduğunu savunanların arasında Lord Fisher geliyordu. Bununla beraber son karar, Savaş Bakanı (Harbiye Nazırı) Lord Kitchener'indi. O ise, ısrarla elinde birlik olmadığını söylüyordu; ama seçkin bir birlik olan ve İngiltere'de bulunan 29'ncu Tümen'e hiçbir görev verilmemişti.

Nihayet Mart'ta Kitchener Çanakkalecilerin tarafına kayarak 29'ncu Tümenin Ege'ye sevk edileceğini, Çanakkale'de bulunan Deniz piyadelerine Gelibolu Yarımadası'nın temizlenmesinde yardım edeceğini açıkladı. Bu haber Fransa cephesinde buluna İngiliz generallerinin öylesine büyük tepkisine yol açtı ki Mareşal sözünü geri alarak 18 Şubat'ta bu birliğin yerine o sırada Mısır'da bulunan Avustralya ve Yeni Zelanda tümenlerinin gideceğini bildirmek zorunda kaldı.

Böylece Mısır'daki Anzak Tümenleri ile birlikte 70 bin kişilik bir kolordu bu işe ayrılmış oluyordu.

Askeri durumu tetkik için Çanakkale'ye gönderilen General Sir William Birdwood, 5 Mart'ta Kitchener'a gönderdiği raporda, donanmanın tek başına Boğaz'dan geçemeyeceğine inandığını, kuvvetli bir ordunun karadan donanmayı desteklemesi gerektiğini bildiriyordu. Bu rapor Kitchener'ın bütün tereddütlerini giderdi. 10 Martta 29'ncu Tümen'in Ege'ye gönderileceğini açıkladı. Ayrıca bir tümen de kendilerinin göndermeleri için Fransızları ikna edeceğini ilave ediyordu.

ÇANAKKALE KARA SAVAŞLARI (25 NİSAN 1915 - 9 OCAK 1916)

Birdwood'un raporuna rağmen hâlâ donanmanın tek başına Boğaz'ı geçebileceğini düşünenler vardı. Bu karışıklık içinde kara kuvveti hazır olana kadar donanmanın hareketini geri bırakmasını, bu suretle kara ve deniz kuvvetlerinin müşterek harekate başlamasının en iyisi olacağını hiç kimse aklına getiremiyordu.

O sıralarda Londra'ya hakim olan bu kargaşalık ve belirsizliği, ne yapacağı belli olmayan Sefer Kuvveti'nin komutanlığına yapılan atamadan anlamak mümkündür. Bu komutan, Kitchener'in Güney Afrika savaşlarından eski bir arkadaşı General Sir Ian Hamilton'du. Donanma asıl saldırısını yapana kadar, Hamilton'un birlikleri işe karışmayacaktı. Eğer deneme başarıya ulaşmazsa Hamilton Gelibolu Yarımadası'na çıkarma yapacak; başarıya ulaşırsa yarımadaya zayıf bir kuvvet bırakıp doğrudan doğruya İstanbul üzerine yürüyecekti. Oradan İstanbul Boğazı'na çıkarılmış bir Rus Birliği ile birleşmesi umuluyordu.

Türk tarafı ise, 18 Mart'takazandığı zaferden dolayı kendisine olan güvenini tazelemiş, Çanakkale'nin Boğazlardan geçilemeyeceğini tüm dünyaya göstermişti. Bu zaferin ardından, Müttefiklerin kaçınılmaz kara harekâtına karşı Türk tarafı da son sürat hazırlıklara başlamıştı. Çanakkale'de 5. Ordu oluşturulmuş başına da Mareşal Liman von Sanders getirilmişti. Kıyılar dikenli tellerle çevriliyor, birlikler önemli yerlere yerleştiriliyor, müttefiklerin her hareketi gözleniyordu. Müttefik çıkarmasını bekleyen bir başka kişi ise 19. İhtiyat Tümeni'nin başında bulunan Yarbay Mustafa Kemal idi.

ÇANAKKALE MİLLİ PARKI

Doğal ve kültürel değerleri yanı sıra dünya savaş tarihi açısından büyük önem taşıyan ve Mustafa Kemal komutasındaki Türk ordu birliklerinin dünyayı şaşırtan cesaret ve kahramanlıklarının sergilendiği Çanakkale Savaşları'nın izlerini ve anılarını korumak amacıyla 1973 yılında Milli Park ilan edilmiştir.

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı, ilimizin en önemli gezi yerlerinden birisidir. Parkın kara sınırlarını Gelibolu Yarımadası'nın Saroz Körfezindeki Ece Limanı ile Çanakkale Boğazında yer alan Akbaş İskelesi arasında çizilecek bir hat oluşturur. Seddülhaber Köyü çevresindeki

Tekke ve Hisarlık Burunları, Ertuğrul, Morto, İkiz koyları, Alçıtepe, Kerevizdere, Zığındere ile kuzeydoğuda yer alan Arıburnu, Conkbayırı, Kocaçimen, Kanlısırt, Anafartalar ve Suvla koyları, savaşın cereyan ettiği başlıca alanlardır.

Çanakkale Savaşları sırasında büyük cesaret göstererek şehit olan birlikler ve şahıslar adına bugün Gelibolu Yarımadasında çok sayıda şehitlik vardır. Her biri ayrı bir kahramanlık örneği olan bu şehitliklerin en önemlisi Morto Koyu'nda, Hisarlık tepe üzerinde tüm şehitlerimizin anısına dikilen **ÇANAKKALE ŞEHİTLER ABİDESİ**'dir. Gelibolu Yarımadası üzerinde, Çanakkale Savaşları'nda hayatlarını kaybeden yabancı askerler için de anıt ve mezarlıklar vardır.

ÇANAKKALE SAVAŞLARI

Çanakkale Savaşları, Birinci Dünya Savaşı içinde, tarihin en kanlı bölümü olarak bilinir. Türk'ün sayısız zafer, şan ve şerefle dolu tarihinin en parlak sayfasıdır. I. Dünya Savaşı'ndan kısa bir süre önce, 1911-1942 yıllarında Osmanlı Devleti son Afrika topraklarını İtalya'ya kaptırması, 1912-1913 Balkan hezimetini ise Rumeli'deki son Türk hâkimiyetini silip süpürmüştür. Bulgar ordularının İstanbul kapılarını zorlaması, 500 yıldır Türk olan Rumeli'nin kaybı, İstanbul ve boğazların güvenliğinin tehlikeye girmesi, o zamanın devlet adamlarında siyasi yalnızlığımızın tabii bir sonucu olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla I. Dünya Savaşı'na rastlayan günlerde Osmanlı devleti yalnızlıktan ve emniyetsizlikten kurtulmak fakat Balkan savaşının kötü hatıralarının tesiri altında kalan her iki blokta Türk ittifakını küçümsemişler ve bu ittifakın kendileri için bir yük olmasından endişe etmişlerdi. Ancak, Alman İmparatoru, her iki blok arasındaki savaşta, Osmanlı devletinin hiç değilse bir kısım düşman kuvvetini meşgul edebileceği gerekçesiyle müdahale etmiştir.

Bu suretle Osmanlı devleti, kaderini alelacele, 2 Ağustos 1914'te "Üçlü İttifak'a bağlamıştır. İşte Çanakkale Zaferini yaratan kuvvet... 1914 yazında küçümşenen değeri hakkında yanlış teşhis konan bu TÜRK ORDUSU'dur. Avrupa'da savaş bütün şiddetiyle sürerken, hareket harbinin yerini siper harbi almıştır. Bu cephede yarma yapmak ve kesin sonuç almak son derece zorlanmıştır. Hâlbuki "üçlü İtilaf"ın askere gücü günden güne artmaktadır.

Bu güç, hareket savaşına müsait başka savaş alanlarında kullanılmalıdır. İngiltere Başkanı Lloyd GEORGE ve Bahriye Nazırı CHARCHILL bu görüşü benimsemişlerdir. Çanakkale Savaşları, işte bu görüşü benimseyenlerin esiridir. Hareket sahası olarak Gelibolu Yarımadası'nın seçilmesi, bu bölgenin jeopolitik bakımdan çok büyük öneme sahip olmasındandır. Boğazlar, Güney Rusya ve bütün Karadeniz kıyılarının açık denizlere olan tek çıkış noktasıdır. Harp halinde bu geçidin kapanması, Rusya için hayati önem taşımaktadır. Zira Rusya'nın insan ve hammadde kaynakları zengin, fakat sanayi ve mali imkânları sınırlıdır. Bunun için uzun ve sürekli bir savaşın gerektirdiği silah, cephane ve malzeme ikmalini temin edemeyecek durumdadır.

Bu durumda boğazlar doğu cephesinin en müsait ve hayati menzul hattını teşkil etmektedir. Bu geçidin açılmasıyla Rusya'yı takviye edecek, batı cephesinin yükünü hafifletecek, dolayısıyla savaşı kısaltacaktır. Osmanlı devletinin savaş dışı edilmesiyle, muhtemelen Balkan devletleri ve İtalya "itilaf" devletleri yanında savaşa katılacaklardı.

O zaman İngiliz Bahriye Nazırı olan CHURCHILL'in ısrarla üzerinde durduğu bu fikirlere önceleri pek itibar edilmemiştir. Ancak 1914 Aralık ayında başlayan Türk Sarıkamış Harekâtı üzerine telaşlanan; çok zor durumda kalan hiç değilse bir kısım Türk kuvvetlerinin başka cephelere çekilmesini isteyen Rusya'nın yükünü azaltmak için, Çanakkale seferine karar verilmiş; fakat kesin neticeyi batı cephesinde arayanları darıltmamak amacıyla önce sadece donanmayla ve zorla Çanakkale Boğazı geçilmeye çalışılmıştır.

ÇANAKKALE SAVAŞI ZAFER Mİ? FACİA MI?

18 Mart'ta Türk tarihinin parlak savunma muharebesi zaferlerinden olan Çanakkale Savaşının yıl dönümünü kutladık. 18 Mart'ın heyecanı, coşkusu ve gururu farklıdır. İnsanların tüyleri diken diken olur. Okunan şiir ve anlatılan yaşanmış gerçek olaylar gözlerimizin yaşarmasına sebep olur. Adını dahi bilmediğimiz şehitlerimiz için gözyaşı döker ve minnetlerimizi sunarız. Peki, 98 yıl önce yapılan göğsümüzü kabartan ve bizi duygulandıran bu muharebeler gerçekten bir zafer midir? Yoksa kimi yazarların yazdığı ve söylem haline getirdiği gibi 250 günde 250.000 şehit verilmiş bir facia mı? ya da resmi tarihçilerin zafer diye nitelendirdikleri bir yutturmaca mıdır?

Çanakkale Muharebeleri, İngiliz Donanması'nın 3 Kasım 1914'te Çanakkale dış istihkâmlarını bombardıman altına almasıyla başlamış ve 9 Ocak 1916 tarihine kadar devam etmiştir. Çanakkale Muharebeleri Türk Ordusu'nun en deneyimli kumandanlarının ve önemli birliklerinin katıldığı muharebelerdir. Ancak bu deneyimli kumandan ve yiğit askerlerinin oluşturduğu ordu Enver Paşa tarafından Liman Von Sanders adlı bir Alman Paşa'nın emrine verilmiştir.

Liman Paşa, Almanya'da kolordu komutanlığına dahi uygun görülmeyen biriyken, Türk Ordusu'nun yeniden teşkili için görevlendirilmişti. Nitekim Liman Paşa, Çanakkale'ye gittiğinde bölgeyi iyi etüt edememiştir. Yanlış bir savunma anlayışı belirlemiş ve yapmış olduğu plansız programsız taarruzlarla Türk Ordusu'nun telef olmasına neden olmuştur. Türk komutanlar Liman Paşa'nın bu hatalarını İngiliz birliklerini Çanakkale'de tutarak Alman birlikleri üzerindeki baskıyı hafifletmek istediğini sanmış; ancak Liman Paşa'nın donanmanın ateş gücüne ve Türk birliklerinin dayanıklılığına güvenmediğini geç de olsa anlamışlardır.

Almanya'da büyük bir birlik yönetmekten aciz görülmüş, muharebe tecrübesi olmayan sadece Alman hayranlığı nedeniyle başa getirilmiş olan Liman Paşa'ya rağmen Türk Ordusu Çanakkale Muharebeleri'nde Anzaklara karşı diş diş göze göz muharebe ederek vatan toprağını çiğnetmemeyi başarmıştır. Kendini üstat, sözde yazar ve düşünür olarak adlandıran deli raporlu ve çağdaş aydınlarımızın eleştirisi bu temel noktada "250 günde 250.000 şehit verdik, zafer bunun neresinde?, Çanakkale sırtlarında 400.000 !!! vatan evladını gömen bir subay kadrosunun zaferinden söz edilebilir mi? Çanakkale savaşları kahraman çıkarmamıştır!" serzenişleriyle gelmektedir.

Bu serzenişlerde bulunanların gözden kaçırdığı bazı noktalar bulunmaktadır. Çanakkale Muharebeleri iki kısımdan meydana gelmiştir. Birinci safhası deniz muharebesi, ikinci safhası ise kara muharebeleridir. Çanakkale Boğazı'nın denizden zorlandığı 18 Mart'ta verilen şehit sayısı Alman kayıpları da dâhil olmak üzere 97'dir. Bu rakamın haricinde kara muharebelerinde verilen şehit sayımız 250.000 değil 57.084'tür.

Bu rakama hastanede şehit olan askerlerimizi de eklediğimizde şehit sayımız 75.830 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu rakamlar incelendiğinde 250.000 şehit verdik tabirinin gerçek dışı olduğu görülmektedir. Subay kadrosunun zaferine gelince, dünyada hangi savaş komutansız, öndersiz, lidersiz kazanılabilmıştır? Bu iddianın ortaya atılmasındaki asıl amaç Türk Ordusu'na doğüstü güçlerin yardımıyla bulunduğunu kanıtlayabilmektir. Kuyruklu yalancılar!!!, örnek olarak İngiltere'nin Norfolk alayının bir bulutun içerisinde kaybolduğunu söylemektedirler. Ancak nedense, hurafe tarihçiliği yapanların aklına doğüstü güçlerin, Sarıkamış Muharebesi'nde şehit olan 90.000 Türk askerine neden yardım etmediğini sormak gelmez!!!

Çanakkale Muharebeleri kahraman çıkarmamıştır tezini savunanlar, Liman Paşa'nın savunma planlarını yırtıp atarak, inisiyatifi tek başına ele alan Yarbay Mustafa Kemal'in önderliğini çekemeyenlerdir. Bu iddialar tamamen Mustafa Kemal ATATÜRK düşmanlığından kaynaklanmaktadır. Bu iddiaya cevabı İngiliz resmi tarihi şu şekilde vermektedir: "Çanakkale'de geleceği elinde tutan komutan, üstün şahıs Mustafa Kemal'di. Çanakkale muharebelerinde göstermiş olduğu çok yüksek sevk ve idare, fedakârlık ve feragat her türlü övgünün üzerindedir ve bu hususta ne söylene azdır." O dönemde bizi yok etmek isteyen emperyalist İngilizler bile tarihlerinde bu satırlara yer verebilirken!? Ülkemizin kurucusu Mustafa Kemal'e olan bu husumet çok acınası ve üzüntü verici değil midir? Yoksa İngilizlere bu satırları Mustafa Kemal Atatürk mü yazdırttı!!!!???

Mustafa Kemal Çanakkale'de kendisiyle görüşen Ruşen Eşref ÜNAYDIN'a şöyle diyor: "Türk askeri kendisinden birkaç dakika önce siperde giren arkadaşının öldüğünü görüyor, birkaç dakika sonra kendisinin de öleceğini biliyor. Yine de en ufak bir duraksama geçirmeden siperde yerini alıyor ve sessizce kılı bile kıpırdamadan şehit oluyor. "İşte bu Çanakkale Muharebeleri'ni kazandıran, Türk askerinin yüksek cesaretinin ve inancının en önemli göstergesidir.

Şimdi bir millet düşünün ki!!!; dışarıya savaşırken yaralı düşman askerine ateş etmesi bir yana dursun, mevzisinden çıkarak yaralı düşman askerini kucaklayıp mevzisine götüreceği ve bunu yapan millet aynı zamanda Doğu Anadolu'da 1,5 milyon kişi öldürecek!!!? Bu büyük bir çelişki değil de nedir? Bu yalanınızı söylemeye daha ne kadar devam edeceksiniz? Yalanlarınız dört nala gitse de bizim gerçeklerimiz adım adım yürüyecek ve söylemlerinizi gün gelecek utanacaksınız!...

Bir yıldan fazla süren bu savaş, toplam 200.000 askerin göze göz savaştığı, düşmanın 300'den fazla gemiyle boğazlarımızı zorladığı, her iki taraftan toplamda 150.000 kaybın olduğu ve düşmanın yenilgiyi kabullenerek geri çekildiği büyük bir zaferdir. Dünyü bilmediğiniz için bugünlerin kıymetini ve değerini anlamamaktasınız. Sizler her ne kadar Türk milletinin inancı ve karakteriyle kazandığı bu zaferi hakir görmek isterseniz de vicdanınız gün gelecek sizden bunun hesabını soracaktır...

ÇANAKKALE SAVAŞI'NDAN HATIRALAR

Çanakkale Savaşı sırasında meydana gelen bazı olaylar bugün bile insanı hayrete düşürmektedir. Türk askerindeki manevi kuvvet, savaşın her anında kendisini göstermiş, zafer adeta kaçınılmaz olmuştur.

Çanakkale Savaşı İle İlgili Anılar.

-Kendi Cenaze Namazını Kılan Askerler...

Babamın dostlarındandı dimdik yürürdü. Hani Allah'tan başka kimsenin önünde eğilmemiş tipler vardır ya, öyle biriydi. Ben çok küçüktüm, evimize misafir gelirdi. "Oğul!" diye seslenirdi hep. Bağdaş kurmaz, diz çöker öyle otururdu. Gaz lambası ışığında daha bir heybetli görünürdü gözüme. Hep bitip tükenmek bilmeyen harp hatıraları anlatırdı. Çanakkale, Gazze, Kafkas cephelerini dolaşmış, Sakarya, Dumlupınar'da savaşmış. Ancak İzmir'in kurtuluşundan sonra köyüne dönebilmişti. Anlattıklarında hep acı, kan, cefa vardı. Kolay mı kazanılmıştı bu vatan? Ölüm neydi ki? Şerbet içmek kadar kolaydı. "Biz kendi cenaze namazımızı kendimiz kıldık Çanakkale'de!" derdi sık sık. Olur muydu?

Kirte Muharebeleri sırasında bölükler arka siperlerde hücum sıralarını beklemektedirler. Ön siperlerdekiler ileri fırlanmış boğuşuyorlar. Yüzbaşı hücum için emir bekliyor. Bütün asker süngü takmış siperden fırlamak için hazır. Sinirler gergin! Bütün dudaklar kıpır kıpır dualar okuyor, Kelime-i Şehâdet getiriyor. Süre uzuyor. Yüzbaşı erlere sesleniyor: "Yavrularım... Aslanlarım... Biraz sonra Cenab-ı Rabb'ül Âlem'in huzuruna varacağız. Abdestsiz gitmeyelim... Haydi!.. Tüfeklerimizin kabzalarına ellerimizi sürüp, hep

beraber teyemmüm edelim..."

Teyemmüm edilir... Bekleme devam etmektedir. Biraz sonra Yüzbaşı: "Çocuklarım! Sanıyorum biraz daha bekleyeceğiz. Önümüzde biraz daha zaman var. İleride arkadaşlarımız şehit oluyor. Hem onlar için hem de vakit varken kendi cenaze namazımızı kendimiz kılalım..."

"Kâbe karşımızda..."

Arkadan Oflu Ali Çavuş bağırır... "ER KİŞİ NİYETİNE!..."

O gün yapılan hücumda, kendi cenaze namazını kılan pek az kişi sağ kalabilmişti.

Onlar Allah'a verdiği sözü tuttular...

-Türk kurşunlarından kaçamıyorlardı

...Düşman askeri öylesine korkmuştu ki, Ertuğrul Koyu'na girmiş olan büyük nakliye gemisinden inmeyi reddettiler. Komutanlar ve subaylar kılıçlarını çekmişlerdi ve adamları merdivenlerden aşağı gönderiyorlardı; ama hiçbiri Türk kurşunlarından kaçamıyordu.

Binbaşı Mahmut Sabri

-Ben hakkımı helâl ettim!

Kocadere köyünde büyük bir sargı yeri kuruluyor. Kimi Urfalı, kimi Bosnalı, kimi Adıyamanlı, kimi Gürünlü, kimi Halepli çok sayıda yaralı getiriliyor...

Bunlardan biri Lapseki'nin Beybaş köyündendir ve yarası oldukça ağırdır. Zor nefes alıp vermektedir. Alçalıp yükselen göğsünü biraz daha tutabilmek için komutanının elbisesine yapışır. Nefes alıp vermesi oldukça zorlaşır ama tane tane kelimeler dökülür dudaklarından: "Ölme ihtimalim çok fazla... Ben bir pusula yazdım... Arkadaşıma ulaştırın..." Tekrar derin nefes alıp, defalarca yutkunur: "Ben..., ben köylüm Lapsekili İbrahim Onbaşı'dan 1 mecit borç aldım... Kendisini göremedim. Belki ölürüm. Ölürsem söyleyin hakkını helâl etsin!"

"Sen merak etme evladım!" der komutanı, kanıyla kırmızıya boyanmış alnını eliyle okşar. Az sonra komutanının kollarında şehit olur ve son sözü de: "Söyleyin hakkını helâl etsin!" olur...

Aradan fazla zaman geçmez. Oraya sürekli yaralılar getiriliyor. Bunlardan çoğu daha sargı yerine ulaştırılmadan şehit düşüyor. Şehitlerin üzerinden çıkan eşyalar, künyeler komutana ulaştırılıyor. İşte yine bir künye ve yine bir pusula. Komutan gözyaşlarını silmeye daha fırsat bulamamıştır. Pusulayı açar, hıçkırarak okur ve olduğu yere yığılır kalır. Ellerini yüzüne kapatır ne titremesine ne de gözyaşlarına engel olamaz.

Pusuladaki not: "Ben Beybaş köyünden arkadaşım Halil'e 1 mecit borç verdim. Kendisi beni göremedi. Biraz sonra taarruza kalkacağız. Belki ben dönemem. Arkadaşıma söyleyin ben hakkımı helâl ettim."

-Bekir Çavuş

"Reşit Paşa vapuruna bir gün Bekir Çavuş isminde bir ağır yaralı getirdik. Onu cephenin ön saflarında bulmuştuk. Bir ayağı kangren olmuştu. Hemen Reşit Paşa vapurunda ameliyat masasına yatırdık. Ayağını kestik. Bir tek ayağı ile kalmıştı; ama vaziyeti çok tehlikeli idi. Kangren çok ilerlemişti. Aynı zamanda pek fazla kan kaybetmişti. Adeta ölmesini bekliyorduk.

O gece sabaha karşı kamaramın kapısı hızlı hızlı vuruldu. Kalktım dışarıda bir ses:

- Çanakkale Menzil Hastanesi'ndeki Türk yaralıları...
- Başhemşire... Başhemşire... diye bağıyordu...

Hemen giyinip fırladım, genç bir Alman hastabakıcısı:

- Hani ayağını kestiğimiz yaralı yok mu? Bekir Çavuş mu?
- Evet, ne oldu peki?
- Kendisine bir hal geldi hemşire, tek bacağıyla ayağa kalktı. Odanın içinde dolaşmak istiyor.

Hemen koştum. Bekir Çavuş yaralarından kanlar aka aka ayağa kalkmıştı. Yanına koştum. Bileğinden tuttum, müthiş ateşi vardı.

- Aman, Bekir Çavuş dedim. Ne yapıyorsun? Bu hal ile ayağa kalkılır mı? Bekir Çavuş kendini kaybetmiş bir halde idi.

— Aman dedi. Ne diyorsun? Emir geldi, emri yerine getirmek lazım! Tabi kalkacağım.

Ve sabaha karşı Bekir Çavuş kollarımız arasında dünyaya gözlerini büsbütün kapadı. Bu adamcağız son dakikasına kadar kumandanın emrini, kendisine verilen vatan vazifesini yapmaktan başka bir şey düşünmüyordu. Son dakikasında bile ne annesini ne sevdiğini düşünüyordu.

Kansız beyaz dudaklarından çıkan en son cümle:

— Emri yapamadım, oldu.

Fakat ben ona kâni idim ki Bekir Çavuş vazifesini son derece yapmıştı.”

İlk Türk Hemşiresi: Safiye Hüseyin (ELBİ)

-Türk askerinin cesareti

“...Mevzilerimize yaklaşan Türk saflarını görebiliyorduk. Olağanüstü bir cesaretle çarpışıyorlardı ve ateşimiz karşısında yıkılan bir safın yerini alan bir diğeri bize karşı yürüyor, sağ kalanlar korunmalı bir yerde toplanıp tekrar üzerimize geliyorlardı.”

Yüzbaşı Robert Whigham

-Türkler dünyanın en cesur insanlarıydı

“...Türklerin içinde iriyarı biri vardı, neredeyse iki metrenin üstünde olmalıydı. Bizimki de en az onun kadar iriydi. Sanırım prestij için iri adamlarını seçmişlerdi. İkisinde de beyaz bayraklar vardı ve ortada duruyorlardı... Ben ölüleri gömenlerden biri değildim; ama siperin kenarında oturdum ve bir süre sonra yanlarına gidip Türk’e sığır kavurması ikram ettim. Gülümsedi, çok sevinmiş göründü ve o da bana ipe dizilmiş incir verdi. Jacko adını verdiğimiz Türk askerlerinden ben de bizimkilerin hepsi de pek hoşlanmıştı. Onun için kötü bir söz söylendiğini duymadım, temiz dövüşürlerdi ve dünyanın en cesur insanlarıydı. En yoğun ateş karşısında bile durmazlardı, adeta fanatik insanlardı. Onlarla ateşte karşılaştığımızda çok esaslı insanlar oldukları sonucuna vardık.”

Er Henry Barnes

-Anzaklı Ömer

1957 yılında İstanbul Tıp Fakültesi’nden mezun olup ihtisas yapmak üzere ABD’ye giden doktor Ömer Musluoğlu görev yaptığı hastanede başından geçen çok enteresan bir hadiseyi şöyle anlatıyor:

“Amerika’ya gittiğim ilk yıllar (1957) lisanım pek o kadar iyi değil. New York’ta Medical Center Hospital adlı bir hastanede görev almıştım. Fakat vazifem kan almak, kan vermek, serum takmak, elektro kardiyografi çekmek gibi işler. Hastaya o kadar önem veriyorlar ki yeni doktorlar hemen direk olarak hasta muayenesine, tedavisine verilmiyor. Diğer zamanlarda da laboratuvarında çalışıyorum. Bir hastaya gittim. Yaşlıca bir adam. Tahminen yetmiş beş yaşlarında. İngilizce konuşuyorum: “Kan vereceğim kolunuzu açar mısınız?” Çünkü adamcağız kanser hastası olduğu halde üstelik kansızdı. Elimde kan torbası da var tabi ki. Pazusunu açtım. Baktım pazusunda dövme şeklinde bir Türk bayrağı var. Çok ilgimi çekti benim. Kendisine sormadan edemedim: “Siz Türk müsünüz?”

Kaşlarını yukarıya kaldırarak "Hayır!" manasında işaret yaptı. Ama ben hâlâ merak ediyorum: "Peki, bu kolunuzdaki Türk bayrağı nedir?" "Aldırma işte öylesine bir şey..." dedi. Ben yine ısrarla dedim ki: "Fakat benim için bu bayrak çok önemli. Dikkatimi çekti. Çünkü bu benim milletimin bayrağı, benim bayrağım." Bu söz üzerine gözlerini açtı. Derin derin yüzüme baktı ve mırıltı halinde sordu: "Siz Türk müsünüz?" "Evet, Türk'üm" İhtiyar gözlerime bakarak tanıdık bir göz arıyor gibiydi. Anlatmaya başladı: "Yıl 1915. Sen hatırlamazsın o yılları. Çanakkale diye bir yer var Türkiye'de, orada savaşmak üzere bütün Hristiyan devletlerden asker topluyorlardı. Ben Anzak'tım, Avustralya Anzaklarından... İngilizler bizi toplayıp dediler ki: 'Barbar Türkler Hristiyan dünyasını yakıp yıkacaklar. Bütün dünya o barbarlara karşı cephe açmış durumda. Birlik olup üzerine gideceğiz. Bu savaş çok önemlidir!' Biz de inandık sözlerine vaatlerine. Savaşmak isteyenler arasına katıldık."

Avustralyalı Anzak ihtiyar anlatmaya devam ediyordu: "Bizim beynimizi yıkayan İngilizler, Türklere karşı topladığı askerlerin tamamını Çanakkale'ye sevk ediyorlarmış. Bizi gemilere doldurup Mısır'a getirdiler o zaman. Mısır'da şöyle böyle birkaç ay talim gördük. Atış talimi... Ondan sonra da bizi alıp Çanakkale'ye getirdiler. Savaşın şiddetini ben ilk orada gördüm. Öyle ki denize düşen güller suları metrelerce yukarı fıskırtıyor, gökyüzünde havai fişekler, geceyi gündüze çeviriyordu zaman zaman. Her taarruzunda bizden de Türklere de yüzlerce insan hayatının baharında can veriyordu. Fakat biz hepimiz Türkleredeki gayret ve cesareti uzaktan gördükçe şaşırıyorduk. Teknolojik yönden çok çok üstün olduğumuz gibi sayı bakımından da fazlaydık. Peki, onlara bu cesaret ve kuvveti veren şey neydi? İlk başlarda zannediyordum ki İngilizlerin bize anlattığı gibi, Türklere barbarlıktan böyle saldırıyorlar. Meğer barbarlıktan değil, kalplerindeki vatan sevgisinden kaynaklanıyormuş. Bunu nereden anladığımı söyleyeyim. Biz karaya çıktık. Taarruz edemiyoruz. Bizi püskürtüyorlar. Tekrar taarruz ediyoruz. Bizi tekrar püskürtüyorlar. Tekrar taarruz ediyoruz. Derken böyle bir taarruzda başımdan yediğim bir dipçik darbesiyle kendimden geçmişim."

Meraktan ağzım açık yaşlı Avustralyalıyı dinliyorum. Savaşın dehşetli anılarını anlatırken hastalığına rağmen tir tir titremeye başlamıştı. Devam etti: "Gözlerimi açtığımda kendimin yabancı insanların arasında gördüm. Nasıl korktuğumu anlatamam. Çünkü İngilizler bize Türklere barbar, vahşi kimseler olarak tanıttı ya! Ama dikkat ettim. Yaralarımı sarmışlar. Bana hiçte öfkeli bakmıyorlar. Kendime geldim iyice bu defa çantalarında bulunan yiyeceklerden ikram ettiler bana. İyi biliyorum ki onların yiyecekleri çok çok azdı. Bu haldeyken bile kendileri yemeyip bana ikram ediyorlardı. Şoke oldum doğrusu. Dedim ki; kendi kendime: Bu adamlar isteseler şu anda beni öldürürler. Ama öldürmüyorlar! Veyahut isteseler önceden öldürebilirlerdi. Hâlbuki beni cephenin gerisine götürdüler. Biz esirlere misafir gibi davranıyorlardı. Bu duygularla "Yazıklar olsun bana!" dedim. Böyle asil insanlarla niye ben savaşıyorum. Niye savaşmaya gelmişim. Bu İngiliz milleti ne yalancıymış ne kadar Türk düşmanymış! diyerek pişman oldum. Ama bu pişmanlığım fayda etmiyor ki! Bu iyiliğe karşı ne yapsam düşündüm durdum günlerce!... Nihayet bizi serbest bıraktılar. Memleketime döndüm. İşte memlekette Türk milletini ömür boyu unutmamak için koluma bu dövme Türk bayrağını yaptırdım. Bu bayrağın esrarı bu işte..."

Benim gözlerim dolu dolu ihtiyara bakarken o devam etti: "Talihin cilvesine bakın ki o zaman ölmek üzere iken yaralarımı iyileştirerek, sıhate kavuşmama çaba sarf eden Türklere idi.

Şimdi de Amerika gibi bir yerde yıllar sonra yine iyileştirmeye çaba sarf eden bir Türk! Ne garip değil mi? Avustralya'dan Amerika'ya gelirken bir Türk'le karşılaşacağımı hiç tahmin etmezdim. Size minnettarım. Siz Türkler gerçekten çok merhametli insanlarsınız.

Bizi hep kandırmışlar. Buna bütün kalbimle inanıyorum." Peşinden nemli gözlerle, "Bana adınızı söyler misiniz?" dedi. "Ömer" cevabını verdim. Gayet merakla tekrar sordu: "Peki niçin Ömer ismini, vermişler sana?" "Babam Müslümanların ikinci halifesi isminden ilham alarak bana Ömer adını vermiş." "Yahu senin adın Müslüman adı mı?" Ben, "Evet, Müslüman adı." deyince yüzüme baktı baktı, birden doğrulmak istedi. Ben mani olmak istedim. Israr etti. Ama niye ısrar ediyordu? İhtiyarın ısrarına dayanamayıp yatakta oturmasına yardım ettim. Gözleri dolu doluydu. Yüzüme bakarak dedi ki: "Senin adın güzelmiş. Benim adım şimdiye kadar Mr. Josef Miller idi. Şimdiden sonra Anzaklı Ömer olsun.

"Olsun." "Peki, doktor beni Müslüman eder misin? Müslüman olmak zor mu?" Şaşırdım. Nasıl da birdenbire Müslüman olmaya karar vermişti. Meğer o yaşa gelinceye kadar içten içe hep düşünüyormuş da kimseyle konuşamadığı için, sormadığı için konuşamıyormuş.

"Tabi," dedim "Müslüman olmak çok kolay."

Sonra kendisine imanın ve İslam'ın şartlarını anlattım. Kabul etti. Hem kelime-i şahadet getiriyor hem de çocuklar gibi ağlıyordu. Yaşlılık bir yandan, hastalık bir yandan bir de yıllardan beri içinde kavuşmak isteyip de bilemediği için kavuşamadığı İslamiyet'e olan hasretin sona ermesi bu yaşlı gönlü duygulandırmıştı. Mırıldandı: "Siz Müslümanlar tesbih çekersiniz bana da bir tesbih bulsan da ben de yattığım yerden tesbih çekerek Allah'ımı ansam olur mu?"

Bu sözden de anladım ki, dedelerimiz savaş esnasında Hakkı zikretmeyi ihmal etmiyormuş. Neyse uzatmayayım hemen bir tesbih bulup kendisine getirdim. Hasta yatağında tesbih çekiyor, biz de gerektiğinde tedavisiyle ilgileniyorduk. Fakat benim için o daha bir başkalaşmıştı. Müslüman olmuştu. Bir gün yanına gittiğimde samimi bir şekilde rica etti. Beni yalnız bırakma olur mu? Ne gibi Ömer amca? Ara sıra gel de bana İslamiyet'i anlat! Sen çok güzel şeylerden bahsediyorsun. O sözleri duydukça kalbim ferahlıyor. O günden sonra her gün yanına gittim. Bildiğim kadarıyla dinimizi anlattım.

Fakat günden güne eriyip tükeniyordu. Kaç gün geçti tam hatırlamıyorum. Hastanenin genel hoparlöründen bir anons duydum. "Doktor Ömer! Lütfen 217 numaralı odaya gelin!" Dedim ki içimden "Bizim Ömer amca galiba yolcu..." hemen yukarı çıktım.

Odasına vardığımda gördüğüm manzara aynen şöyleydi; Sağ elinde tesbih açık duran sol kolunun pazusunda dövme Türk bayrağı, göğsünde imanı ile koskoca Anzaklı Ömer son anlarını yaşıyordu. Hemen başucuna oturdum. Kendisine kelime-i şahadet söylttirdim. O şekilde kucağımda teslim-i ruh etti.

Bir Çanakkale gazisi görmüştüm. Yıllar sonra da olsa Müslüman Türk milletine olan sevgisi sayesinde kendisine iman nasip olmuştu. Ne yalan söyleyeyim, ağladım.

ÇANAKKALE CEPHESİ

İtilaf Kuvvetleri Çanakkale Boğazı'na yönelik girişimi, 1914'te savaş başladığı günlerde düşünülmüştür. Osmanlı savaşa girdikten sonra Boğazlar yeniden gündeme gelmiştir. Rusya kendisine yardım için Ocak 1915'te İngiltere'ye başvurmuştur. Bu öneri ilgi görmüş, İngiltere Deniz Bakanı Winston Churchill bir "Çanakkale Planı" hazırlamıştır. Bu plana göre; Rusya'ya yardım edilecek, kurulacak olan bağlantı ile Batı cepheleri rahatlatılacak, Boğazlar ve İstanbul alınacak, Osmanlı saf dışı edilecektir.

Çanakkale Cephesi'nin Açılmasının Gerçek Nedenleri:

1. İstanbul'u işgal ederek Osmanlı'nın yıkılmasını sağlamak, savaş dışı bırakmak,
2. Osmanlı'nın savaştan çekilmesiyle Almanya ve Avusturya-Macaristan'ı güneyden kuşatmak, Alman bloğunu tek başına orta Avrupa'da sıkıştırıp tecrit etmek,
3. İngiltere ve Fransa, Rusya'ya vereceklerini bildirdikleri Boğazlar bölgesini Rusya'dan önce ele geçirip barış masasına kuvvetli oturmak,
4. Osmanlı'yı barış yapmak zorunda bırakıp Süveyş Kanalı ve Hindistan yolu üzerindeki Türk tehlikesini ve açılmış olan bütün cepheleri ortadan kaldırmak,

Çanakkale Cephesinin Açılmasının Diğer Nedenleri:

Kafkaslara doğru girişilen Türk taarruzlarının hafifletilmesi için Ruslara yardım isteği.

Rus kaynaklarından yararlanmak, ekonomisini düzeltmek; Bunun için gerekli yardımın Rusya'ya ulaştırılması için çareler aranıyordu.

Baltık Deniz Yolu: Almanların kontrolünde,

Kuzey Kutup Deniz Yolu: Yılın 9-10 ayı buzlarla kaplı,

Avrupa Üzerinden Rusya'ya Ulaşmak: Almanlar bu hattı tamamen kapatmıştı.

Londra'yı Odessa'ya Bağlayan Yol: Çanakkale ve İstanbul Boğazları yolu olarak görülmekteydi. Bu sebeple Boğazları zorla açmak, Rusya'ya yardımları ulaştırmak için tercih edilmeliydi.

1. Bulgaristan gibi harbe girmeye kararsız devletleri kendi saflarına çekmek,
2. Marmara çevresi ve Trakya'daki Türk sığınacağının Süveyş Kanalı ve Mısır üzerine kaydırılmasını önlemek, Balkanlar istikametinde muhtemel ileri hareketlerden alıkoymak,
3. İslam alemine karşı hilafetin prestij ve otoritesini kırmak,
4. Manş Denizi'ndeki savaşlara karşı bıkkınlık duyan İngiliz halkına yeni bir cephede parlak başarılar göstermek,

ÇANAKKALE SAVAŞI'NDAKİ ERKEK KAHRAMANLAR

SEYİT ONBAŞI

1889 yılının Eylül ayında Havran İlçesi Çamlık Manastır köyünde dünyaya gelen Seyit, 1909 yılının Nisan ayı başlarında askerlik vazifesine başladı. 1912 yılında Balkan Savaşları'na katılan Seyit, savaş bittikten sonra terhis edilmeyip topçu eri olarak Çanakkale Cephesi'nde Rumeli Mecidiye Tabyası'nda görev aldı. Burada bulunan 24x35'lik uzun menzilli toplar son derece etkiliydi.

18 Mart Deniz Savaşı sırasında, Rumeli Mecidiye Tabyası'nda bu toplar düşman atışlarından isabet almış ve kullanılmaz hale gelmişti. Ayakta kalabilen tek top vardı. Onun da mermi kaldıran vinci bozulmuştu. Bu mekanizma olmadan merminin kaldırılıp namluya sürülmesi nerdeyse imkânsızdı.

Düşman donanmasından atılan mermilerle sukut eden bataryada askerlerin çoğu şehit olmuş, ayakta Havranlı Seyit ve birkaç askerden başka kimse kalmamıştır. Seyit, arkadaşı Niğdeli Ali'nin yardımı ile 276 kiloluk (215 okka) mermiyi sırtlamış ve yanındakilerin şaşkın bakışları arasında üç kez kaldırarak namlunun ucuna sürmüştü ve topu ateşlemiştir. Tam isabet alan düşman zırhlısı Ocean'ın dümen donanımı bozulmuş, gemi bir müddet sonra da boğazın derin sularına gömülmüştür.

Çanakkale Savaşları'nda gösterdiği kahramanlıkla adını Türk tarihine yazdıran Seyit, Müstahkem Mevki Kumandanı Miralay Cevad Bey (Alb. Cevat ÇOBANLI) tarafından onbaşı rütbesiyle taltif edilmiş ve gelecek nesillere bir hatıra olsun diye bir de fotoğraf çekilmiştir. Fotoğrafta görülen asker Seyit Onbaşı'nın kendi resmidir.

Savaştan sonra 1918 tarihinde köyüne dönen Seyit Onbaşı baba mesleği olan ormancılık ve kömürcülükle hayatını devam ettirdi.

18 Mart'ın asıl kahramanlarından olan ve Deniz Zaferi'ne son noktayı koyan Seyit Onbaşı 1939 yılında zatürreden vefat etmiştir. Bugün doğduğu köy onun adıyla anılmaktadır.

KAYBOLAN İNGİLİZ ALAYI

21 Ağustos 1915 günü savaşın en şiddetli ve son anlarında Anzak Suula Koyu 60. Tepe'de gün ağırırken gök berraktı. Görünürde altı veya sekiz tane, hepsi birbirinin eşi olan ekmeğin somunu biçimindeki bulut, 60. Tepe'nin üzerinde yayılmış duruyordu. O sırada saatte 6 veya 8 kilometrelik bir hızla güneyden esen meltem olmasına rağmen, bu bulutların ne biçimleri ne de yerleri değişmiyordu.

Meltemin etkisiyle kayıp gitmediler. Bunlar bulunduğumuz yere göre 60 derecelik bir yükseklikte asılı duruyorlardı. Bulut kümesinin tam altına gelen yerde toprağın üstünde duran aynı biçimde bir bulut daha vardı.

Yaklaşık 250 metre uzunluğunda, 65 metre yüksekliğinde ve 60 metre genişliğindeydi. Bu bulut, oldukça yoğundu. Yapısı katı maddeymiş gibiydi. İngilizlerin bulunduğu bölge savaş yerine 1000 metre kadar uzaklıktaydı. Bütün bunları Yeni Zeland katasının birinci sahra birliğine bağlı 3. bölükteki 22 asker öldü.

Bulduğumuz yer 60. Tepe'ye göre 90 metre daha yukarıda olduğundan üstten görebiliyorduk. Bu bulut daha sonra Kayaçık Dere denilen kuru bir derenin yatağına doğru ilerlediğinde onun daha önce durduğu zemine bütünüyle görebildik. Bu bulut diğerleri gibi açık gri renkteydi. Daha sonra 4. Norfolk Taburu'nun bu kuru dere yatağında harekete geçerek 60. Tepe'ye doğru uygun adım yürüyüşe geçtiğini fark ettik. Buluta vardıklarında hiç çekinmeden dosdoğru içine girdiler. Ama tekrar içinden çıkıp 60. Tepe'de savaşa katılan hiç bir kimse olmadı.

Bir süre sonra askerlerin sonuncusu da görünmez olunca, bulut sanki yükünü almışçasına yerden yükseldi. Herhangi bir bulut gibi yukarıda duran diğerlerine ulaşınca kadar yavaş yavaş havalandı. Bu ana kadar yukarıdaki bulutlar yerlerinde duruyorlardı. Yerdeki bulut yükselip aynı hizaya gelir gelmez birden kuzeye doğru uzaklaşmaya başladılar. Trakya istikametine doğru gittiler. Bir saat içinde de gözden kayboldular. Savaş sonunda bu tabur kayıp veya yok edilmiş sayıldı. Anzak çıkarmasının 50. yılında geç de olsa aşağıda imzası olan bizler anlattığımız bu olayın kelimesi kelimesine doğru olduğunu beyan ederiz.

**İstihkâm eri 4/165 künyeli, F. Reichardt, Malata Bay Of Plenty
21.08.1965 / AVUSTRALYA**

EDİNCİKLİ MEHMET ER

Edincikli Mehmet Er'in bir top mermisinin parçaladığı konumdan kanlar içerisinde bir et parçası sarkmaktadır. Yalvarırcasına:

Komutanım ne olur şu kolumu kes! Sağ eliyle yakaladığı ve tuttuğu sarkık kola bakan Teğmen donmuştur. Edincikli Mehmet Er tek ve

emin sesi ile tekrarlar: Allah aşkına, Allah rızası için kes şu kolumu! Bu ilahi cümleleri emir gibi işiten Teğmen Saip, bıçağı kola vurur. Gık bile dememiştir, Edincikli Mehmet. Bir sağ elindeki kola, bir ileride Allah! Allah! nidâları arasında çarpışan erlere bakar ve kolu fırlatır: "Bu kol vatana feda olsun!" der. Yerdeki et parçalarından başını kaldıran Teğmen'in karşısında kimse yoktur. Çünkü, Edincikli, Hak'la alış verişe başlayınca her şeyi, acıyı, özlemleri unutuyor, rahmet deryalarında, tecelli dalgalarında yıkanıp arınırken, kolunun fani bedenden ayrılma işlemini duymuyordu. Bir avuç istek ve özlem halinde yandı, tütü. Edincikli Mehmet, çoktan kolunun öcünü almak için vatan için Allah için hücum saflarına katılmıştı. Alayların içine karışır, teke tek vurur. Onu durdurmak mümkün değil artık, yine harikalar gösterir, bire bir dövüşür, bire on dövüşür, bire yüz dövüşür... Allah'ın yardımıyla haklamadığı kâfir kalmaz; ama kaderden kaçılmaz ki! Kolunun kopmasıyla kaybettiği kan onu halsiz düşürmeye başlamış Edincikli'ye şimdi de şehitlik mertebesi ekleniyordu. Güzel yüzü soldu, sarardı, canı teninden süzüldü... Gözü dünyaya kapandı..."

Teğmen Saip

12. Alay 1. Bölük Komutanı

SAKA HÜSEYİN

İkinci Anafartalar taarruzundan sonra, Türk birlikleri Anafarta Ovası'na ve tepelere yerleşmişti 35. Piyade Alayı 2. Bölük erlerinden Hayrabolulu Hüseyin alayın su ihtiyacını gidermekle görevli idi. Sabahın alaca karanlığında katırı ile yola çıktı. Bigalı köyüne gidip, kuyulardan tahta, damacanalara su doldurup geriye dönüşünü akşamın karanlığına denk getirmeye çalışırdı.

Katır önde, bizim Saka Hüseyin arkada ama yola çıkmadan evvel katırının kulağına eğilir, her defasında söylediği sözleri tekrarlardı: "Haydi, Büyük Anafarta köyünün üstünden

35. Piyade Alayı'nın bulunduğu siperlere!" katır gide-gele bu yollara alışmıştır. Fakat yolda, Hüseyin'in çenesi durur mu? Savaş var imiş! Yığınla yaralı taşlılar imiş, umurunda mı? O bir türkü tutturmuş gidiyordu:

"Pınar baştan bulanır,
İner dağı dolanır.
Al başımdan sevdayı;
Buna can mı dayanır."

GAZİ MEHMET AŞKIN'IN ANLATTIKLARI:

"İngiliz donanması Saroz'dan top atışları ile bize son derece ağır kayıplar verdiriyordu. Böyle bir atıştan sonra, aynı birlikte silah arkadaşım Recep eniştemin iki ayağı kopmuş çalılarının üzerinde gördüm. Henüz sağ idi. Yanına kadar gidebildim. Onu o vaziyette görünce ağlamaya başladım. Henüz ruhunu teslim etmeyen Recep eniştem:

"Kardeşim niçin böyle ah edip ağlarsın, benim ciğerimi dağlarsın! Allah' in verdiği merhaba! Takdir- i Rabbanî böyle imiş! Onun kazası geri çevrilmez ve hükmüne mani yoktur. Elimizden ne gelir. Arzuladığım savaş yolunda oldu. O saadet bana yeter! Sen sağ kalırsan, anamın elini benim için de öp! Emzirdiği sütü helâl etsin!" dedikten sonra:

"Başımı kibleye doğru çevir!" diyebilirdi... Ruhu çoktan uçmuştu...

Halil, bölükte süngü hücumuna kalkmıştı, ağır bir yara alarak yanıma yıkıldı. Bir müddet sessiz kaldı ve sonra: Ahiretlik ölümüm yaklaştı, öldükten sonra cesedimi geriye götürme, buraya ellerinle göm! Üzerimde harb ediniz! Ta ki gazilerin ayak seslerini Allah! Allah! Nidalarını rahatlıkla duyayım!" dedi ve gülerek ruhunu teslim etti.

Karayürek Deresi'ne doğru iniyorduk: Bir akşam beni keşif kolu çıkardılar. Bu derenin yatağında geziniyordum. Çok susamış idim. Dere şırıldıyordu, mataramı doldurdum. Birkaç yudum içtiğimde, içtiğim suyun tadı çok başka idi. Avucuma mataradan su aldığımda, matarama doğdurduğum suyun kan olduğunu anladım."

İNSANLIK DERSİ

Çanakale Savaşları'nda savaşmış, bir kolu ile bir ayağını kaybeden Fransız Generali Bridges, yurduna döndükten sonra anlattığı bir savaş hatırasında şöyle diyor: "Fransızlar, Türkler gibi mert bir milletle savaştıkları için daima iftihar edebilirsiniz. Hiç unutmam. Savaş sahasında dövüş bitmişti. Yaralı ve ölümlerin arasında dolaşıyorduk. Az evvel, Türk ve Fransız askerleri süngü süngüye gelip ağır zayıat vermişlerdi. Bu sırada

gördüğüm bir hadiseyi ömrüm boyunca unutamayacağım! Yerde bir Fransız askeri yatıyor, bir Türk askeri de kendi gömleğini yırtmış onun yaralarını sarıyor, kanlarını temizliyordu. Tercüman vasıtası ile şöyle bir konuşma yaptık:

— Niçin öldürmek istediğin askere yardım ediyorsun? Mecalsiz haldeki Türk askeri şu karşılığı verdi:

“Bu Fransız yaralanınca cebinden yaşlı bir kadın resmi çıkardı. Bir şeyler söyledi, anlamadım; ama herhalde annesi olacaktı. Benim ise kimsem yok. İstedim ki, o kurtulsun, anasının yanına dönsün.” Bu asil ve alicenap duygu karşısında hüngür hüngür ağlamaya başladım. Bu sırada, emir subayım Türk askerinin yakasını açtı. O anda gördüğüm manzaradan yanaklarımdan sızan yaşlarımı dondurduğunu hissettim. Çünkü Türk askerinin göğsünde bizim askerinkinden çok ağır bir süngü yarası vardı ve bu yaraya bir tutam ot tıkamıştı. Az sonra ikisi de öldüler...

Fransız Generali BRIDGES Çanakkale Savaşları Komutanı

KINALI HASAN

Yüzbaşı Sırrı Bey, ikinci vakti yeni gelen erati teftiş ederken, içlerinden bir tanesinin saçının bir tarafının kınalanmış olduğunu görür ve takılır: “Hiç erkek kınalanır mı? Mehmetçik: Buraya gelmeden evvel, anam kınalamıştı komutanım!” der ve sebebini bilmediğini ilave eder. Komutanın isteği üzerine anasına haber salar. “Niye benim saçımı

kınaladın?” Gelen cevabî mektupta şunlar yazar:

Ey gözümün nuru Hasan’ım,

Köyümüzde rahat rahat oturalım mı? Vatan sevgisi içimizde alev alev yanıyor. Sen ecdadından, babandan aşağı kalamazsın... Ben, senin anan isem; beni ve seni Allah yarattı, vatan büyüttü. Allah, bu vatan için seni besledi. Bu vatanın ekmeği iliklerinde duruyor...

Sen bu ailenin seçilmiş kurbanısın...

Hasan’ım, söyle zabıt efendiye... Bizim köyde kurbanlık ayrılan koyunlar kınalanır... Ben de seni evlatlarımdan arasından vatana kurban adadım. Onun için saçını kınalamıştım...

El-hükmü billah, Allah, seni İsmail Peygamber’in yolundan ayırmasın.

Seni melekler şimdiden rahmetle anacaktır. Gözlerinden öperim...

ÇANAKKALE SAVAŞI'NDAKİ KADIN KAHRAMANLAR

Çanakkale'de binlerce kahraman, şehit ve gazi askerlerimizin yanı sıra, onların yanında omuz omuza hizmet veren kahraman kadınlarımız da vardır. Tarihin haşın realitesi altında kimi zaman bu kahraman kadınlarımızın adı unutuluyor. Araştırmacı yazar Mehmet Niyazi bir yazısında şunları yazıyor: "Çanakkale Savaşı'nda kadınlar daha çok geride, hastaların bakılmasında, askere malzeme hazırlamasında ve cepheye mermi taşınmasında bulunuyorlar. Babaları savaştan dönememiş, yetim kalmış çocukları büyükten anneler, nineler var. Bunun dışında bir istisna **Nezahat Onbaşı** var. Bu ismi herkes bilir."

Yine Tarihçi Talha UĞURLUEL ise şunları vurguluyor bir sözünde: "Çanakkale'de kadınlar cephenin içerisinde bire bir erkeklerle birlikte savaşmış değil; ama arka planda çok fazla fedakârlıkları vardır. 1911 yılında Trablusgarp, 1912'de Balkan, 1914'ten 1918'e kadar Çanakkale daha sonra Kurtuluş Savaşı'nda görülmüşlerdir. 12 yılda önce eşini, sonra çocuklarını gönderiyor cepheye. Eşleri ve çocukları şehit olunca iş başa düşüyor ve savaşa kendileri gidiyor. İşte, kahraman Türk kadınlarının destanlaşan bir başka özelliği... Ancak kahraman Türk kadınlarının fedakârlıkları erkekçe değil, kadıncadır.

Yaptığımız araştırma ve incelemelerde elde ettiğimiz şu kahraman Türk kadınlarının özellikle Çanakkale Savaşları'nda **Nezahat Onbaşı**, **Mücahide Hatice Hanım**, **Zeynep Mido Çavuş**, **Hemşire Erica**, **Wanda Zembrzuska** ve romanlara konu olan **Safiye Hüseyin ELBİ**'dir.

Nezahat Onbaşı

Annesi vefat ettiği için babası Albay Hafız Halit Bey ile birlikte cepheden cepheye koşan **Nezahat Onbaşı**'nın serüveni, çocukluk yıllarına dek gider. 8 yaşında iken cephelerle tanışan Nezahat'ın rütbesini aldığı savaş, Gediz Cephesi'ndeki bir çatışmadır. O bir asker kızıdır. Babası Halit Bey'in kumandasındaki 70. Alay zor anlar yaşamaktadır. Aralarından cepheden kaçmayı

düşünenler bile olur. **Nezahat Onbaşı** Atıyla 600 kişilik alayın önünü kesen bu değerli kahraman kadın; "Ben babamın yanında ölmeye gidiyorum, siz nereye gidiyorsunuz?" diyerek cepheye kalmalarını ve savaşın kazanılmasını sağlar. Bu nedenle Nezahat Hanım, onbaşı rütbesini de alır. **Nezahat Onbaşı** böylelikle verdiği büyük bir cesaretle kahraman Türk kadınlarının listesinde onurla yer alır.

Hatice Hanım

Tarihte mücahide kadınlar arasında yer alır. Türkiye'yi cephe cephe dolaşan kahraman bir Türk kadınıdır. Anafartalar da 56. Fırka'da mücadele eden Hatice Hanım'ı herkes erkek olarak tanıyordu. Çünkü tanınmamak ve savaş dışında kalmamak için erkek ismi kullanarak, Ahmet adıyla çağrılmasını istemiş ve bu isimle Anafartalar da kahraman Mehmetçiklerimizin saflarında yer alarak mücadele etmiştir. Mücahide Hatice Hanım, Anafartalar'dan sonra diğer muharebelere de katılmıştır. İzmir'de Yunanlılara esir düşmüş, buradan Manisa'ya ve buradan da İstanbul'a geçen kadın asker Hatice Hanım, daha sonra da İnönü Muharebeleri'ne katılır. Kurtuluş Savaşı boyunca birçok cephede bizzat yer alır. Hatice Hanım Kütahya Cephesi'nde Çay ve Dumanlı Pınar Muharebeleri'nde de askerlerimizle birlikte savaşmış bir Türk kadınıdır.

Zeynep Mido Çavuş

Osmanlı'nın verdiği savaşta sadece Türkiye sınırları içindeki kadınlar rol almadı. Bunun dışında da eski Osmanlı topraklarından gelerek savaşa katılan kadınlar da olmuştur. Kosova'dan gelerek gönüllü olarak Çanakkale Savaşında bulunan Zeynep Mido Çavuş, bunlardan biridir. Ailesi Kosova'da bulunan ve savaşa katılmak üzere tek başına gelen Zeynep Mido Çavuş'un Şehit düştüğü ve İzmit'te heykelinin olduğunu iddia ediliyor. İşte Zeynep Mido, Kosova'dan gelen ve Çanakkale'de bizzat savaşan kahraman bir Türk kadınıdır.

Hemşire ERİCA

Hemşire Erica Doktor Ragıp Bey'in eşi olan Alman asıllı bir hemşiredir. Erica'nın Çanakkale Savaşı'nın en şiddetli anında köylü kadınlar arasında birliktelik, orduya destek sağlamıştır. Özellikle kıyafet, yorgan, yastık, çadır, dikim konularında orduda bizzat görev almış, büyük hizmetlerde bulunmuştur. Türk yararlılarının tedavi işlerinde hastabakıcılık görevini gönüllü olarak kabul etmiştir. Çanakkale Savaşları sırasında bizzat hastanede yaralıların başında iken düşmanın bombalarıyla şehit olmuştur. Mezarı Çanakkale'de Yalova Köyü mezarlığındadır.

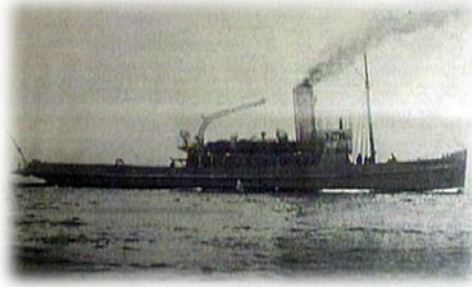

ÇANAKKALE SAVAŞINDAKİ MUCİZEVÎ OLAYLAR

Bir İngiliz alayının bulutların içinde kayboluşu biçimindedir. Olay şu şekilde anlatılmaktadır: “O gün Kraliyet Alayı taze kuvvetlerle bu saldırıda görev aldı. Sağ cenahta yer alan bu alay, daha az bir mukavemetle karşılaştığı için hızla ilerlemeye başlamıştı. Alay, Azmak Deresi'nin kuru yatağını geçmiş, Kayacık Ağrılı mevkiinden Damakçı Bayırı'na doğru yürüyordu. Karşılarında küçük bir tepe vardı. Tepenin üzerinde garip, soluk renkte bir bulut durmaktaydı. Alay, sol taraftaki Ağıl Dere' ye inmeden tepeye doğru ilerledi ve bulutun içine girip kayboldular. Yâni alanda askerlerin Mestan Tepe'den şaşkın bakışları arasında 7-8 değişik bulutla daha birleşerek Trakya istikametine doğru uçup gittiler. Orada bulunan 267 İngiliz askerinden hiçbirinin izine bir daha rastlanamamıştır.”

NUSRET MAYIN GEMİSİNİN KURTULMASI

Nusret Mayın Gemisi Çanakkale savaşına noktayı koyacak olan görevine çıktığı gece Karanlık Liman ile Seddülbahir arasındaki mayınları toplayıp yerini değiştirirken O'nu

koruyan Anadolu Feneri de bir İngiliz Gemisi üzerine projektörleri dikmiş ve gemiyi takibe almıştı. Fakat birden Anadolu Feneri arıza yaptı. Nusret Mayın Gemisi telaşla ışıklarını söndürdü. İngiliz gemisi bu sefer kendi projektörleriyle denizi taramaya başladı. Geçen dakikalar içinde Nusret Mayın Gemisi tam yakalanacağı anda birden Anadolu Feneri tekrar çalışmaya başladı. İngiliz gemisinin projektörleri üzerine kendi projektörlerini

dikti ve iki ışık arasında kalan Nusret muhakkak bir hezimetten kurtuldu. Görevini yerine getirip geri döndüğünde bu heyecana kalbi dayanamayan gemi kaptanı, Hakkı Bey'in naaşını da karaya çıkardı. Anadolu Feneri'nin hiçbir tamirat yapılmadan kendiliğinden çalıştığını öğrenen gemi komutanı Nazmi Bey, bu olayın bir mucize olduğunu daha sonraki günlerde yazdığı günlüğünde bildirmektedir.

CONKBAYIRI ÜZERİNDEKİ BULUTLAR:

Çanakkale' de en çok anlatılan menkıbe şudur:

Conkbayırı'nda kara savaşları sırasında 57. Tümen her gün çamaşır değiştirir. Kirlilerini yıkar çalılara asar ve ertesi gün için kurumuş. Sebebi ise eğer şehit olurlarsa Allah'a temiz kıyafetlerle varmaktır. Savaşa çıkmadan önce namazlarını kılar ve ibadet ettikten sonra savaşa başlarlarmış. Maneviyatı kuvvetli bu insanlar Conkbayırı'nda düşman tarafından kısırıldıkları anda gökten beyaz-gri bir bulut kümesi 57. Tümen'in üzerine inmiş ve bulut yok olduğunda düşman askerleri ne olup bittiğini anlayamamışlar. Zira ortada tek bir Türk askeri bile yokmuş. Gemiden bu olayı seyreden İngiliz Amiral Hamilton daha sonraki savaş anılarında da bu olayı anlatmaktadır.

YETİŞ YA MUHAMMED KUR'ÂN ELDEN GİDİYOR!

Çanakkale en zorlu günlerinden birini geçiriyor. Küffar ordusunun askerleri ilk defa karaya ayak basmıştır, ellerindeki üstün silah ve teçhizatla saldırıya geçerler. O zamanlar Osmanlı'nın müttefiki olan Almanya ordusuna mensup bazı subaylar da cephede bulunmaktadır. Şimdi bu subaylardan birine kulak verelim.

Alman Subay Sanders anlatıyor:

Çok dehşetli bir saldırı karşısında kalmıştık. Karaya çıkan İngiliz askerlerini gemiden top atışları ve makineli tüfekler destekliyordu. Bulduğumuz siperlerden değil hareket etmek; en küçük bir hareket belirtisi bile onlarca mermiyi hemen o hareket noktasına çekiyordu. Mevzilerden elini kaldıranın eli, miğferini kaldıranın miğferi parçalanıyordu.

Böyle bir sağanak altında çaresizlik içinde beklemekten başka bir şey yapamıyorduk.

Bu şekilde ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Birden bulunduğum yerden yaklaşık on beş metre uzağımızdan korkunç bir ses geldi. Sesle birlikte bir Türk askeri siperden kalktı, düşmana doğru koşmaya başladı. Hem koşuyor hem kollarını sağa sola sallıyor hem de sesi çıktığı kadar bağıyordu. Yanımda bulunan tercümanıma dedim ki:

-Şu koşan asker ne diyor?

-Komutanım! "Yetiş ya Muhammed Kur'ân'ın elden gidiyor!" diye bağıyor.

Böyle bir manzarayı tarih görmemiştir. Asker sanki üzüm toplar gibi düşman mermilerini elleriyle topluyordu. Onu gören diğer askerler de siperlerinden hareketlendi ve o anda çok çetin bir savaş başladı. Kısa zaman sonra karaya çıkan İngiliz birliğinden geriye yerde yatan asker cesetlerinden başka bir şey görünmüyordu.

ÇANAKKALE SAVAŞI NEDENLERİ - SONUÇLARI

Çanakkale Savaşı, I. Dünya Savaşı sırasında 1915-1916 yılları arasında Gelibolu Yarımadası'nda Osmanlı İmparatorluğu ile İtilaf Devletleri arasında yapılan deniz ve kara muharebeleridir.

SAVAŞIN NEDENLERİ:

21 Ağustos 1914 tarihinde Almanya ile İttifak Devletleri safında yer almak üzere bir antlaşma imzalamıştı. Ancak bu antlaşma, Osmanlı Devleti'nin savaş hazırlıkları henüz başlamadığı için gizli tutulmuştu. Osmanlı Devleti'ni bu antlaşmanın hemen ertesinde seferberlik hazırlıklarına başlamıştı. Aynı zamanda Osmanlı Devleti, "silahlı tarafsızlık" ilan etmiştir.

Akdeniz'de İngiliz donanması önünden çekilen Alman SMS Goeben ve SMS Breslau ağır kruvazörlerinin, Amiral Souchon komutasında 10 Ağustos 1914 günü Çanakkale Boğazı'nı geçerek İstanbul'a gelmeleri büyük bir gerginlik yaratmıştı; çünkü Osmanlı Devleti, Boğazlar Antlaşması gereği Boğazları tüm savaş gemilerine kapalı tutmak durumundaydı. Alman Donanması'na bağlı bu gemilerin Boğazlardan geçişine izin vermek savaş nedeni sayılacaktı. Ancak Osmanlı Devleti, bu gemilerin Almanya'dan satın alındığını

açıklayarak gerginliği ertelemiştir. Söz konusu gemiler 16 Ağustos 1914 tarihinde Yavuz ve Midilli adlarıyla Osmanlı Donanması'na katılmışlardı. Bu gemilerdeki Alman mürettebat, Osmanlı Donanması'na ait subay ve erat üniformaları giyerek gemilerdeki görevlerini sürdürmüşler, Amiral Souchon ise Osmanlı Donanması Komutanlığı'na getirilmişti. Böylece Almanya, yakın gelecekte Rus limanlarına karşı kullanılmak için iki büyük silahını Akdeniz'den geçirerek Karadeniz'in hemen yakınına atmış olmaktadır. Bu silahlar Ekim 1914 ayında hem Rus limanlarını vurmak için hem de Osmanlı Devleti'ni bir oldu bittiye getirerek savaşın içine çekmekte kullanılacaktır.

Yavuz ve Midilli'nin de içinde bulunduğu bir Osmanlı filosunun Amiral Souchon komutasında 27 Ekim 1914 günü Karadeniz kıyılarındaki Rus limanlarını bombalamaları ardından hem Rusya İmparatorluğu hem de Birleşik Krallık, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmiştir.

Batı Cephesi'nde 1914 yılının Eylül ayı sonlarında Alman orduları, Fransız-İngiliz savunmasını yaramamışlar, tüm Batı Cephesi'nde cephele kilitlenmişti. Bu durum Almanya açısından Batı Cephesi'ndeki savaşın kısa sürede bitmeyeceği anlamına geliyordu. Oysa Alman savaş planı (Schlieffen Planı), ilk adımda Batı Cephesi'nde kısa sürede Fransız-İngiliz kuvvetlerinin yenilgiye uğratılması, ikinci adımda ise tüm kuvvetlerin Doğu'ya kaydırılarak Rusya'nın savaş dışı bırakılması esasına dayanıyordu. Osmanlı 3. Ordu'sunun Kafkasya bölgesindeki Kasım (1914) ayı başlarındaki taarruzları bu planın hazırlık aşamalarından biriydi.

Avrupa cephelerindeki bu gelişmeler, İngiltere ve Fransa'yı müttefikleri Rusya'yı desteklemek zorunda bırakmıştı. Zaten Rusya, Almanya üzerinde yeterince güçlü bir baskı yapamamaktaydı. Kısıtlı endüstriyel kapasitesi dolayısıyla İngiliz ve Fransız desteğine gerek duyuyordu. Fransa ve İngiltere'nin bu desteği sağlaması için olası dört yol vardır. Kuzey ulaşım hatlarından ikisi olanaksızdır. Kuzey Buz Denizi, yılın çok büyük bölümünde donmuş olduğundan deniz ulaşımına olanak vermemektedir. Baltık Denizi ise Alman Donanması'nın denetimindedir. Orta ulaşım yolu olan Avrupa karayolu ise Alman denetimindedir. Olası dördüncü yol ise Osmanlı Devleti'nin denetiminde bulunan Çanakkale ve İstanbul boğazlarının oluşturduğu denizyoludur. Çok yakın geçmişte, Balkan Savaşı'nda, Trablusgarp Savaşı'nda ve Sarıkamış Harekâtı'nda ağır yenilgiler almış olan Osmanlı Devleti'nin askeri gücü, İtilaf Devletleri'nce zaten yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Avrupalılarca "hasta adam" olarak görülen yaşlı Osmanlı Devleti'nin boğazlardaki bir saldırıyı kaldıramayacağı düşünülmektedir. Eğer Boğazlar askeri olarak kontrol altına alınabilirse, Rusya'nın desteklenmesi olanaklıdır. Gerçekten de Rusya, Kasım ayı başlarında müttefiklerinden Çanakkale Boğazı'na göstermelik de olsa bir saldırı yapılmasını istemiştir. Böylece Kafkasya'da Osmanlı ordusunun baskısı hafifleyecektir.

Öte yandan Rusya direnmeyi sürdürecektir olursa, Almanya'nın Batı Cephesi'nde yeni bir taarruza kalkışma olanağı da pek yoktur. Bu tespit, özellikle İngiliz yüksek komutanlığının, Batı Cephesi'ndeki kuvvetlerin bir bölümünün burada atıl tutulup tutulmadığının sorgulanmasına yol açmıştır. Ayrıca İngiliz Donanması da yeterince etkili kullanılmamaktadır. Böylece Batı Cephesi'nden alınacak bir kısım kuvvetle donanmanın işbirliği ile daha etkili ve sonuç alıcı bir harekâta girişilmesi yolları aranmaya başlandı. Sonuçta Boğazlar'a yönelik bir operasyon planı üzerinde tartışılmaya başlanmıştır.

Rusya ile bağlantının bu şekilde, Boğazlar'ın kontrolünün sağlanarak sonuçlandırılması, Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul'un da işgalini kaçınılmaz olarak gerektirmektedir. İkisi, aynı anda gerçekleşecek sonuçlardır. Çanakkale Boğazı'ndan geçilerek İstanbul'un işgalinin İtilaf Devletleri açısından diğer stratejik sonuçları şunlardır:

Osmanlı Devleti savaş dışı bırakılmış olmakla, Almanya savaşın başlarında bir müttefikini kaybetmiş olacaktır.

Osmanlı'nın kontrolünde olan Süveyş Kanalı, dolayısıyla İngiltere'nin Uzakdoğu ulaşım yolunun güven altına alınması sağlanmış olacaktır.

Osmanlı Devleti'nin savaş dışı bırakılması ve Müslüman ülkeler nezdinde İtilaf Devletleri lehine oluşturacağı kazanımlar açısından da önem arz etmektedir. Müslüman ülkelerin gerek Orta Doğu'da gerekse de Uzak Doğu'da İngiliz hâkimiyetine karşı dirence zayıflamış olacaktır.

Balkan devletleri, hemen doğudaki Osmanlı Devleti'nin çökmesi ve bunu İtilaf Devletleri'nin başarması üzerine, doğal olarak İtilaf Devletleri safında savaşa katılmaları yönünde etken olacaktır. Çünkü Osmanlı Devleti'nin yıkılması, Balkan devletlerinin bölgedeki hesaplarına ulaşabilmeleri yönündeki en önemli engeli ortadan kaldırmış olacak ve bu durum, İtilaf devletlerinin bir hediyesi sayılacaktır.

Rusya ile Karadeniz üzerinden deniz ulaşımının açılması özellikle önemlidir. Osmanlı Devleti'nin Boğazları her türlü deniz trafiğine kapatması sonucu, Rusya ile İngiltere ve Fransa arasındaki ticari ilişkiler de durma noktasına gelmiştir. Pek çok ticari gemi, Karadeniz'deki Rus limanlarında beklemektedir. Avrupa'da buğday fiyatları yükselirken ucuz Rus buğdayı ithal edilememekte, muazzam ticari karlardan mahrum kalınmaktadır. Kısacası Boğazların kapanması, İngiliz ve Fransız firmaları için büyük kar kaybı getirmektedir.

ÇANAKKALE SAVAŞLARI'NIN NEDENLERİ

1. 1911-1912 yıllarında Osmanlı Devleti son Afrika toprakları olan Trablusgarp ve Bingazi'yi İtalya'ya bırakmış, 1912-1913 Balkan hezimetini ise, 500 yıldır Türk olan Rumeli'deki son Türk hâkimiyetini yok etmişti. Bu yüzden Osmanlı Devleti kaybettiği toprakları geri almak istemesi,

2. İngiliz ve Fransızların İstanbul'u ele geçirmek istemesi ve İstanbul'a giden yol ise

Çanakkale Boğazı'ndan geçer. Bulgar ordularının İstanbul kapılarını zorlaması, İstanbul ve boğazların güvenliğinin tehlikeye girmesi,

3. Ekonomisi kötüye giden Rusya'ya gerekli yardımı götürmek ve Anadolu'daki petrol yataklarını ele geçirmek,

4. Balkan Savaşları'nda yara almış Osmanlı Devleti'ne ikinci hamleyi vurarak tamamen çöktürmek; Bu sayede de Avrupa'ya açılabilme emellerini gerçekleştirmek,

5. İki Alman gemisinin Akdeniz'de İngiliz ve Fransız donanmasından kaçarak Türk bayrağı altında Rus limanlarını bombalaması,

6. Osmanlı Devleti'nin bu sebeplerden dolayı savaşa girmek zorunda kalması ve müttefiki olduğu Almanya'nın savaşı kazanacaklarına inanması.

SAVAŞIN SONUÇLARI:

Çanakkale Cephesi'nin deniz harekâtı (Boğaz'ın zorlanması), kuşkusuz sıradan bir askeri harekât ya da muharebe olayı değildir. Boğazlar, konumu ve tarihi önemi itibarıyla, İstanbul Karadeniz kapısı; Çanakkale de Ege Denizi kapısı olarak geçmişte taşıdıkları ve çağımızda taşımakta oldukları stratejik önem ve değer açısından daima birlikte mütalaa edilmiş ve edilmektedir.

Her iki boğaz, klasik ve dar çerçevede sadece Akdeniz'i Karadeniz'e, Avrupa'yı Asya'ya bağlayan su geçitleri ya da köprüler değil, Akdeniz'in öteki önemli su geçitlerinden Cebelitarık ve Süveyş kanalı ile de bütünleşerek, dünyanın büyük denizlerini (Atlas ve Hint okyanusu gibi) ve büyük kıta kara parçalarını birbirine bağlayan, daha geniş anlamdaki jeopolitik konumuyla, dünya siyaset ve iktisadiyatı üzerine olan etkilerini bugün de korumaktadır. Bu nedenlerledir ki, Türk Boğazları, uluslararası ilişkilere yön vermede daima odak noktası olmuşlardır.

Gerçekten tarihin eski dönemlerinden beri ön planda, Avrupa ve Asya ülkeleri arasında başlamış olan ekonomik, ticari ve siyasi ilişkilerle, askeri hareketler, sürekli olarak Boğazlar bölgesinde cereyan etmiştir. Başka bir deyişle Boğazlar, dünyanın diğer parçalarında pek görülmemiş ardı arkası kesilmeyen mücadelelere sahne olmuştur.

Boğazların tarihin akışı içindeki stratejik durumu ve jeopolitik konumuyla ilgili yukarıdaki kısa açıklamaların ışığı altında, Çanakkale Muharebeleri'nin sonuçları üzerindeki değerlendirmeler, kuşkusuz daha bir önem ve anlam taşıyacaktır. Böylesine bir değerlendirmenin daha gerçekçi ve sağlıklı olabilmesi ise büyük devletlerin Türk Boğazları üzerindeki ulusal emellerine kısaca da olsa, bir göz atılmasını gerektirir.

Birinci Dünya Harbi öncesinin başlıca büyük devletlerinden Almanya'nın, "Drang Nach Osten (doğuya doğru) politikası", Rusya'nın ılık denizlere ulaşma emelleri; İngiltere'nin, "Denizlere egemen olan dünyaya hâkim olur!" teorisine dayanarak, özellikle XIX. yüzyıldan bu yana güttüğü Rusya'nın Akdeniz'e çıkmasını engelleme siyaseti, hep Türk boğazlarında düğümlenmektedir.

Boğazların bu tartışma götürmez önemi konusunda Napolyon "İstanbul bir anahtardır.

İstanbul'a egemen olan dünyaya hükmedecektir. Eğer Rusya, Çanakkale Boğazı'nı ele geçirecek olursa, Tulon, Napoli ve Korfu kapılarına dayanmış olacaktır." demekle, Fransa'nın Boğazlar üzerindeki duyarlılığını açık seçik ortaya koymuş olmaktadır.

Rusya'nın görüşüyse, Genelkurmay Başkanı Kropatki'nin bir raporunda; XX. yüzyılda Rusya'nın en önemli işinin, İstanbul Boğazı'nı ele geçirmek olduğuna işaretle, "Osmanlı Devleti'ni, Boğazı Rusya'ya bırakmaya hazırlamalı ve Almanya ile anlaşma yapmalıdır." şeklinde ifadesini bulmaktadır.

Büyük devletlerin Boğazlar üzerindeki kısaca açıklanan bu emelleri, onları kendi aralarında da gizli birtakım mücadelelere yöneltmiştir.

Nitekim, Rus Dışişleri Bakanı Sazanof, Çar tarafından da onaylanan bir raporunda; "Boğazların güçlü bir devletin eline geçmesi, tüm Güney Rusya'nın ekonomik hayatının, o devletin egemenliği altına girmesidir." demekte ve bu durumun önlenmesi için İstanbul'un alınmasını önermektedir.

Öte yandan Kasım 1911'de Rusya'nın, Osmanlı Hükümeti'ne Boğazlar üzerindeki istekleriyle ilgili bir notasından haberdar edilen İngiltere ve Fransa, Rus isteklerini reddetmişlerdir.

Keza Rusya'nın bu ve buna benzer çeşitli tarihlerdeki yinelenen daha birçok istek ve baskılarının birbirini izlemesi, Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda Merkez Devletleri safına kaymasında büyük bir etken olmuştur.

İşte Boğazlar üzerindeki bu gizli çıkar çatışmalarıdır ki, İngiliz ve Fransızları İstanbul'u almaya ve Ruslardan önce Karadeniz Boğazı'na el atmaya yöneltmiş ve Çanakkale Cephesi'nin açılmasında başlıca etken olmuştur.

Böylece büyük devletlerin Türk boğazları üzerindeki tarihi emellerini ortaya koyarken, bu devletlerden İngiltere'nin bu cephenin açılmasında birinci derecede aktif rol aldığını da belirtmek doğru olur. Nitekim İngiliz Donanma Bakanı Churchill, cephenin açılmasında büyük çaba göstermiş ve etkili olmuştur. Gerçekten o, bu cephenin açılmasının baş mimari olmuş, Türklerin askeri gücünü ciddiye almamış, olayı basit ve sadece "sınırlı bir cezalandırma hareketi" olarak görmüştü. En güçlü ve modern silahlarla donatılmış zırhlılarının Boğaz'da görünürvermesiyle, Türklerin direnmekten vazgeçeceğini sanmıştı.

Kuşkusuz bu büyük bir yanılgıydı. İngilizler, Çanakkale'deki Türk savunmasını ve askerini sadece matematiksel ölçülere vurup onun yüksek manevi gücünü görmezlikten gelerek büyük bir hesap hatasına düştüler ve sonunda önce denizde sonra da karada hiç de beklemedikleri amansız cevabı aldılar.

SAVAŞIN TOPLUMSAL ETKİLERİ:

Çanakkale Savaşları, ilgili bütün ulusları derinden etkilemiştir. Avustralya ve Yeni Zelanda'da Anzak Günü adıyla her yıl düzenli bir seremoni tekrarlanır. Ayrıca Avustralyalı ve Yeni Zelandalılar o gün toplanarak Gelibolu Yarımadası'ndaki Anzakların (ANZAC: Australian and New Zealand Army Company) çıkarma yaptıkları Anzak Koyu'na gelerek atalarının savaştıkları bu yeri ziyaret ederler.

Çanakkale Savaşları, özellikle de Avustralya ve Yeni Zelanda'yı etkilemiştir. Bu savaştan önce bu iki ülkenin vatandaşları Britanya İmparatorluğu'nun yenilmez üstünlüğünden emindiler ve böyle bir imparatorluğun onları askeri seferlere çağrısından büyük onur duymuşlardı. Bir propaganda posterinde yer alan Anzak üniforması giymiş bir çocuğun "Baba, Büyük Savaş'ta sen ne yaptın?" sorusu onları şüphesiz etkilemiştir. Ancak Gelibolu Savaşı onların bu büyük güvenini derinden sarsmıştır. Anzaklar için Gelibolu Savaşı'nın önemi çok büyüktür, Gelibolu'dan ayrılan Anzaklar savaşın başka cephelerinde savaşmaya gönderilmişler ve gittikleri her yeri Gelibolu'da yaşadıklarıyla karşılaştırmışlardır. Ülkelerine döndüklerinde kahraman gibi saygı görmüşler ve gözlerindeki Britanya İmparatorluğu'nun sonsuz gücü büyük bir yara almıştır.

1 Ocak 1901'de Avustralya Federasyonu kurulmuş, Avustralyalılar on yıllık bir süreçte seçme ve seçilme ile temsil edilme haklarını elde etmişlerdir. Böylece Britanya İmparatorluğu'nun altında bir Avustralya Devleti doğmuştur. Günümüz Avustralya tarihi böyle anlatsa da bu ülkenin gerçek psikolojik bağımsızlığı Gelibolu olarak görülür.

ÇANAKKALE SAVAŞI'NDA DÜŞMANLARIMIZIN BİZİM HAKKIMIZDAKİ SÖZLERİ

— Türkler canlı ve yaşamaya kabiliyetli olduklarını her fırsatta ve hayrete değer bir kahramanlıkla ispat etmekten geri kalmıyorlar.

"Lord Beaconsfield"

— Türklerin yalnız sonsuz bir cesareti değil, iradeleri sersemleştiren bir sihirbaz zekâsı vardır. İşte Türk bu zekâsıyla zafer kazanır, uygarlıklar yaratır ve insanlık dünyasında en şerefli hizmeti başarır. Zaten Avrupa'nın yarısını yüzyıllarca boyunduruk altına almak başka türlü mümkün olamazdı.

"Çarnayev" (Rus komutan)

— Savaşın zevkini almak isteyen herkes Türklerle savaşmalıdır.

"Tawsend" (İngiliz Komutanı)

— Türkler öldürülebilir; fakat mağlup edilemezler.

"Napolyon"

— Her Türk'ün bakışında silahın ruha verdiği güveni görmek mümkündür. O hayata ve olaylara güvenle bakmayı öğrenmiştir.

"Molke"

— Türk askeri cesurdur; ana vatanını sever ve onun için gerekirse çekinmeden canını feda eder.

"Albert Einstein"

— Çanakkale'de başarılı olmadık. Nasıl başarılı olurduk ki? Zira Türkler yuvasına girilmiş aslanların hiddetiyle, cüret ve cesaret kahramanlığı ile savaşıyorlardı. Böyle bir millet görmedim.

"Sir Julien Corbet"

— Türklerin doğrulukları ve namuslulukları ne kadar övülse yeridir.

"Charles Macfarlane"

— Artık Türklerle savaşmam. onlar çok cesur ve iyi insanlar.

"Andreas Phitiades"

GÜN GÜN ÇANAKKALE SAVAŞI

SAVAŞ ÖNCESİ

1914

2 Ağustos: Osmanlı İmparatorluğu ve Almanya Rusya'ya karşı antlaşma imzaladı.

3 Ağustos: Bahriye Birinci Lordu, Winston Churchill, Birleşik Krallık tarafından üretilen iki Türk gemisine el koydu.

4 Ağustos: Osmanlı İmparatorluğu, Boğazlar Antlaşması gereği tüm savaş gemilerine kapalı tutacağını ilan etti.

10 Ağustos: Alman savaş gemileri SMS Goeben ve SMS Breslau, Akdeniz de İngiliz donanmasından kaçarak Çanakkale Boğazı'nı geçtiler.

16 Ağustos: Goeben ve Breslau mürettebatı Alman kalarak Osmanlı Donanması saflarına katıldı.

30 Ağustos: Alman Sahil Topçu Müfrezesi, Çanakkale Boğazı'nın her iki yakasındaki istihkâmlarda göreve başladı. Bu istihkâmların komutasına Alman Amiral Von Usedom atandı.

27 Eylül: Boğazlar, tüm deniz ulaşımına (ticari gemiler dahil olmak üzere) kapatıldı.

28 Ekim: SMS Goeben ve SMS Breslau gemileri Ukrayna'da bulunan Odessa ve Sivastopol Limaları'nı bombaladı.

2 Kasım: Çarlık Rusya'nın Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etmesi.

3 Kasım: İngiliz Abluka Filosu'nun Boğaz'ın dış istihkâmlarını topa tutması.

6 Kasım: İngiltere'nin Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etmesi.

13 Aralık: Mesudiye Zırhlısı'nın Sarıışlar Koyu'nda demir üzerindeyken İngiliz B 11 denizaltısı tarafından torpillenerek batırılması.

14 Aralık: Mareşal Liman Von Sanders başkanlığındaki 42 kişilik bir Alman subay grubunun Alman Danışma Kurulu olarak İstanbul'a gelişi.

1915

11 Ocak: Amiral Carden tarafından hazırlanan deniz harekâtı planının hazırlanması.

26 Şubat: Seddülbahir ve Kumkale Bataryaları'nın tahribi için yapılan çıkartma.

1 Mart: Yunanistan Başbakanı Venizelos'un Gelibolu Yarımadası'na yapılacak harekâta üç tümenlik bir kuvvetle destek vereceğini açıklaması.

2 Mart: Mareşal Liman Von Sanders'in Çanakkale'deki Osmanlı Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atanması.

4 Mart: İngiliz Çıkartma Birliklerince Seddülbahir ve Kumkale Bataryaları'nın tahribinin tamamlanması ve Türk karşı taarruzu nedeniyle karadan çekilmeleri. İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya arasında Boğazların taksimini öngören İstanbul Antlaşması imzalandı.

7 Mart: Birleşik Donanma'nın sahil bataryalarını iki gün süreyle yeniden bombalaması. Nusrat Mayın Gemisi'nin gecenin karanlığından yararlanarak Çanakkale Boğazı girişindeki Karanlık Koy'a 26 mayın atması.

11 Mart: General Sir Ian Hamilton'un, Akdeniz İtilaf Kuvvetleri Komutanlığı'na atanması.

17 Mart: Amiral Robeck'in Birleşik Donanma Komutanlığı'na atanması.

18 Mart: Birleşik Donanma'nın yoğun bombardımanı. (saat 14.00 dolayları). Fransız Bouvvet Zırhlısı'nın mayına çarparak batması. (saat 17.45) Bouvvet Zırhlısı'nın batmasıyla oluşan açığı kapatmak için pozisyon alan İngiliz Irresistible Zırhlısı'nın mayına çarparak batması. İngiliz Inflexible Zırhlısı'nın mayına çarpmasıyla ağır hasar görmesi. Fransız Suffren ve Gaulois Zırhlı'larının sahil topçusunun ateşini yemesi sonucu ağır hasara uğraması. Deniz Harekâtı'nın iptali ve Birleşik Donanma'nın çekilmesi.

ARA DÖNEM

24 Mart: Boğazların güvenliği için 5. Ordu, Alman Mareşal Liman Von Sanders komutasında tertiplendi. Ordu, 80 bin mevcuttur.

26 Mart: Mareşal Liman Von Sanders'in Çanakkale'de görevlendirilmek üzere yeni tertiplenen 5. Ordu Komutanlığı'na atanması.

KARA HAREKÂTI

25 Nisan: Kara Harekâtı'nın başlaması. Seddülbahir Cephesi'nde ve Arıburnu Cephesi'nde altı kumsalda çıkartma harekâtının başlaması.

28 Nisan: Birinci Kirte Muharebesi.

1 Mayıs: Arıburnu Cephesi'nde Türk taarruzu

6 Mayıs: İkinci Kirte Muharebesi'nin başlaması.

8 Mayıs: İkinci Kirte Muharebesi'nin sonu.

12 Mayıs: Türk Muavenet Torpidobotu'nun İngiliz Goliath Zırhlısı'nı torpilleyerek batırması.

25 Mayıs: Alman denizaltısı U-21'in İngiliz zırhlısı Triumph'u torpilleyerek batırması.

26 Mayıs: Alman denizaltısı U-21'in İngiliz zırhlısı Majestic'i torpilleyerek batırması.

1 Haziran: Mustafa Kemal'in albaylığa terfisi.

4 Haziran: Üçüncü Kirte Muharebesi'nin başlaması.

21 Haziran: Birinci Kerevizdere Muharebesi.

28 Haziran: Zığındere Muharebesi'nin başlaması.

5 Temmuz: Zığındere Muharebesi'nin sonu.

12 Temmuz: İkinci Kerevizdere Muharebesi'nin başlaması.

13 Temmuz: İkinci Kerevizdere Muharebesi'nin sonu.

6 Ağustos: Kirte Bağları Muharebesi'nin başlaması -Suvla Çıkartması- Anzak Kolordusu 2. Tümen'inin Kocaçimen Tepesi - Conk Bayırı hattına yönelik taarruzu.

7 Ağustos: Conk Bayırı Muharebesi'nin başlaması - Kılıçbayır Muharebesi.

9 Ağustos: Birinci Anafartalar Savaşı

10 Ağustos: Conk Bayırı Muharebesi'nin sonu.

12 Ağustos: Kirte Bağları Muharebesi'nin sonu - Tekketepe Muharebesi.

15 Ağustos: İngiliz 9. Kolordu Komutanı General F. Stopford'un görevden alınması.

21 Ağustos: İkinci Anafartalar Savaşı.

14 Ekim: Bulgaristan'ın İttifak Devletleri safında yer alması.

29 Ekim: Almanya ile Osmanlı Devleti arasında Balkanlar üzerinden demiryolu hattıyla bir kara ulaşım hattının işlemeye başlaması.

3 Kasım: İngiliz Yüksek Savunma Konseyi, "Gelibolu tahliye edilmelidir!" yönündeki görüşünü İngiliz Hükümeti'ne bildirmesi.

6 Kasım: İngiliz Savaş Bakanı Kitchener, yerinde incelemeler yapmak için Gelibolu'ya geldi.

15 Kasım: Kitchener, Seddülbahir Cephesi dışında iki cephedeki kuvvetlerin tahliye edilmesi kararı verilmesi.

7 Aralık: Müttefikler, Arıburnu ve Anafartalar cephelerindeki kuvvetlerin tahliyesine karar verilmesi.

10 Aralık: Arıburnu ve Anafartalar Cephelerindeki müttefik kuvvetlerin tahliyesine başlandı.

19 Aralık: Her iki cephedeki tahliye işlemi tamamlandı.

27 Aralık: Seddülbahir Cephesi kuvvetlerinin tahliyesine karar verildi.

1916

9 Ocak: Seddülbahir Cephesi'ndeki Müttefik Kuvvetlerin tahliyesi tamamlandı. Gelibolu'da müttefik askeri kalmadı. Çanakkale Savaşı sonlandı.